

LONDON, 29. NOVEMBRA 1971.

LETO XXIV. ŠTEV. 389.

OBRAMBA

Leva-desna-ena-dva so strumno korakali vojaki pred Titom v Karlovcu, (gl. Od meseca do meseca). Tudi dekleta so bila med njimi. Vojaške parade so bile svoje dni vsakoleten dogodek in so spadale k tradicionalnim prvomajskim svečanostim. Razkazovanje surove vojaške sile je namreč tradicija miroljubnih socialističnih dežel kot Sovjetske zveze in Nemške demokratične republike, kjer vojaki razbijajo po tlaku kot v starih hitlerjevskih časih. V Jugoslaviji so končno pred leti prišli do spoznanja, da so stroški parad veliki, učinek pa ničev, če izvzamemo razrit asfalt, ki ga je bilo treba popravljati.

Parada na drugo soboto v oktobru je zaključila velike manevre in so se je udeležile le predstavniške enote. Poznalo se je, da denarja niso razsipali, čeprav so za Tita in goste postavili imenitno tribuno. Tudi na manevrih so pazili, da niso povzročili preveč škode. Da ne bi razirili asfalta s tanki in težkimi vozili, so omejili vojaške premike na stranke ceste. Niso pa štedili z naporji, da bi samim sebi in svetu pokazali, kako silno vojsko imajo in kako trd oreh bi bili za morebitnega napadalca.

Kdo bi utegnil biti ta napadalec, niti namignili niso, čeprav je vsem jasno, odkod bi prišel. Od zahoda in Atlantskega pakta Jugoslaviji prav gotovo ne grozi nobena nevarnost. Vsi vedo, da ji grozi le z vzhoda in od varšavskega pakta, ker utegne Sovjetom priti na misel, da morajo v Jugoslaviji reševati socializem, kot so ga baje reševali s tanki na Češkoslovaškem. Prav vpad v Češkoslovaško je pomagal, da se je tudi voditeljem posvetilo, da je treba obrambo prilagoditi stvarnosti in da nima nobenega smisla, da se vojska uri za boj s fiktivnim sovražnikom na zahodu, medtem ko ji resničen sovražnik grozi z vzhoda. Po tem spoznanju je bil Gošnjak odlovljen in preurejeno poveljstvo armije je na Titovo osebno dreznje pripravilo koncept vseljidskega odpora.

In to novo zamisel obrambe, ki pa je seveda vsaj tako stara kot gverilsko vojskovanje, so hoteli preiskusiti

Ker je tiskarna, v kateri tiskamo KLIC TRIGLAVA, preselila svoje stroje v nove lokale, se je pričujoča številka lista občutno zakasnila. Naročnike prosimo blagohotnega razumevanja in oproščenja.

in pokazati na manevrih. Po tej zamisli se pripravljajo na napad sovražnika s tehnično in številčno premočjo, ki skuša streti odpor z bliskovitim prodromom v globino. Upira se mu redna vojska s prožno obrambo in s pomočjo oboroženega ljudstva. Od strani, od zadaj in na samem zasadenem ozemlju pa napada sovražnika oboroženo ljudstvo v partizanskih odredih in teritorialnih enotah.

Čeprav vsi vedo, proti kateremu sovražniku bi se bilo treba upirati na ta način, se o tem sovražniku, Sovjetski zvezi, javno ne govori in ne piše, kajti odnošaji z materjo socializma so vsaj vljudni, če ne prijateljski. Tudi na manevrih so se strašno potrudili, da sovražnika ne bi identificirali niti posredno. V veliko zaslugo so si šteli, da se v socialističnih deželah nihče ni pokazal prizadetega, čeprav so tudi tam vedeli, kam pes taco moli in zakaj se vadi jugoslovanska armada.

Da bi bilo bolj prepričljivo, so bile čete napadalca na manevrih označene kot "modre", branilci pa "rdeči". Tudi področje manevrov je bilo tako izbrano, da nihče ni mogel očitati, da so uperjeni proti varšavskemu paktu. Bilo je dovolj daleč od meje in dovolj blizu zahodnim mejam, da so Jugoslovani brez zadrege lahko trdili, da niso uperjeni proti nikomur in so se tudi glasno veselili, da vzhodni časopisi manevrov niso napačno razumeli. Res je bilo področje Bele Krajine, Korduna in Like poprišče manevrov tudi že pred leti, ko so se vadili še po starem, kot da bi bil sovražnik pridrl do Kolpe z zapada in bi ga pobili z enakovrednimi silami, kar je podrazumevalo pomoč mogočne Sovjetske zveze. Tako se je bila obnašala armada pod Gošnjakom. Čeprav je zrasla na partizanskih tradicijah, je te tradicije gojila le v besedah; resnični ideal vseh oficirjev je bila armada po vzorcu rdeče armade ali pa hitlerjevske vojske; prva je bila ideal, ker je potolkla drugo, druga pa zato, ker je med vojno tako neusmiljeno gonila partizane. Vsi partizani so sanjarili, kako lepo bi bilo, če bi bili tako oboroženi in tako močni kot Nemci.

Generalni štabi se že od nekdaj radi pripravljajo na vojne, ki so že minile. Francozi so se po porazu leta 1870 pripravljali na sedansko bitko, po prvi svetovni vojni pa na verdunsko. Obakrat so jih resnični dogodki našli nepripravljene. Tudi jugoslovanski vojski se je ponovno obetala podobna usoda. Potreben je bil pretres, ki ga je povzročil vpad v Češkoslovaško, preden se je voditeljem posvetilo, v kakšni nevarnosti se nahajajo in na kakšnega sovražnika se morajo

pripraviti. Vseljidska obramba je torej delno povratek na partizanske tradicije, delno pa naj bi izrabila novo industrializirano okolje. Ker generalom po navadi primanjkuje domišljije, je povratek lažji kot prilagoditev na nove okoliščine. To se je pokazalo tudi na manevrih.

Ljudstvo je sodelovalo na manevrih tako prepričljivo in s takim navdušenjem, da je bil potreben poziv, naj ne uničujejo vojaške opreme, čeprav pripada "modrim" napadalcem. Ta poziv in zgodbe, ki so jih objavljali o ganljivih sabotažnih dejanjih otrok, so bila najboljša manevrska propaganda, ki tudi na vzhodu najbrže ni nalletela na gluha ušesa. Pri tem je vsekakor pomagala izbira ozemlja, ker so se manevri vršili v veliki meri po srbskih delih Hrvaške, ki imajo močno in hudo bojno tradicijo. To so kraji, kjer so klali Ustaši in kjer so se potem ljudje odločali ali za četnike ali za partizane in so bile cele revne vasi uničene v bojih.

Tudi politično je bilo ozemlje dobro izbrano. Manevri so namreč pokazali enotnost in odločnost ljudi, da branijo domovino. To enotnost in odločnost so pokazali na Hrvaškem, kjer so sicer prepiri med Hrvati in srbsko manjšino redna stvar. Srbskim zanesencem se večkrat dozdeva, da je za hrvaško razpoloženje nacionalizem vsekakor premila beseda in separatizem preohlapna. Toda vsaj tisti teden med manevri se je tudi Srbom zdelo, da je Hrvatska res del skupne domovine, čeprav so naslednje dni spet zdrknili na polemike o srbskem ali hrvaškem jeziku, nacionalni državi Hrvatov in takih zadevah. Najnovejša je očitke Hrvatom, da hočejo jezik Srbom na Hrvaškem imenovati "hrvaščina".

SOVRAŽNIK BREZ OBZIRA

Posrečilo se jim je torej pokazati svetu, da bi napadalec v Jugoslaviji nalletel na hud odpor samega ljudstva, kar je že stara tradicija deloma še iz turških časov. Trdijo, da napadalec tega odpora ne bi mogel ne premagati ne na hitro uničiti, ker bi moral pravzaprav uničiti vse ljudstvo, če bi si hotel podvreči državo. Pri tej trditvi pa je treba premisliti tako vojaške kot politične podmele. Če pomislimo na Sovjete in na madžarske in bolgarske čete, ki bi izvrševale njihove ukaze, potem postane jasno, da tudi pri uničevanju ljudstva ne bi imeli veliko obzira in še manj predsodkov. Prav gotovo je, da bi oklicali sebi podložno vlado in ni dvoma, da bi se med Jugoslavlani našlo dovolj ljudi, ki bi stopili v tako kapitulantsko in kolaboracionistično vlado ali pa v več takih vlad za posamezne dele Jugoslavije, čeprav ustava kapitulacije izrecno prepoveduje. S pomočjo teh kolaboracionistov bi zagospodarili po deželi, kot so vajeni iz stalinističnih časov. V Stalinovih časih pa tudi nekaj milijonov mrličev ni odvrnilo oblasti od njenih nakan.

Jugoslavlani bi se morali zanašati na svetovno javno mnenje, da prepreči ali vsaj omili okupatorjeve represalije in da končno prisili Sovjete k popuščanju. Jugoslovanska obramba bi bila torej uspešna,

a) če bi se odpor nadaljeval in ne bi prenehal v nekaj dnevih ali tednih,

b) če bi se vlada ne dala ujeti ne utišati,

c) če bi njeni predstavniki v Organizaciji združenih narodov in po svetu dvigali glas, in

d) če bi svet glasno in vztrajno obveščala o svojih naporih in uspehih.

Čehi in Slovaki so se zanašali le na to zadnjo točko, ki sama zase seveda ni bila dovolj - in so bitko izgubili. Vendar so bili silno spretni in Jugoslavlani bi se pri češko-slovaških emigrantih lahko naučili, kako so ob sovjetskem vdoru organizirali mrežo radijskih in televizijskih postaj, ki jih okupator ni mogel odkriti in zadušiti. Te postaje so budile odpor, ki je bil na Češkoslovaškem le pasiven, toda poslušal jih je tudi radovedni svet. Prav taka mreža postaj bi v primeru napada na Jugoslavijo morala vzpodbujati odpor in obveščati svet, toda v konceptu vseljidske obrambe o njej nismo še nič slišali. Nujno bi bilo potrebno, da ji posvete precej pozornosti.

Pri vojaškem delu odpora, kot so ga kazali na manevrih, je bilo še zmeraj veliko poudarka na "klasičnem" vojevanju, kot temu pravijo. Tanki so drli po planem, inženirske enote so postavile pontonski most, zastarela letala so hrula po nebu. Vse skupaj je zelo navdušilo neuke gledalce in Tita. Oklopni prodori so bili po ocenah strokovnjakov celo bolj uspešni kot je predvidevala zamisel manevrov. A v primeru napada na Jugoslavijo si ne bodo mogli privoščiti, da bi se tanki sprehajali po livadah, ker bodo uničeni iz zraka zaradi velike zračne premoči. Prav tako bo ohromelo domače letalstvo. Zato bi morali vaditi boljše skrivanje in boljšo razpršeno in prožno obrambo, ki se nasprotniku ne bi pustila ujeti in zdrobiti.

Tudi partizanstvo je bilo še zmeraj zanesenjaško, ho-ruk in na juriš, kar pomeni, da je sposobno za predrzna, nepremisljena in nepričakovana dejanja, ki hitro pridejo in hitro minejo, ne pa za potrpežljivo, vztrajno in neusmiljeno motenje in vznemirjanje sovražnika, ki bi mu zagrenilo okupacijo dežele. Težava je v tem, da zanesenjaštvo bolj prija narodnemu značaju. Povzročilo bo spet velike žrtve, ki ne bodo ne potrebne ne neizbežne, kot tudi v pretekli vojni niso bile. In končno: kdo se bo zares boril dlje časa, ko bo prvemu navdušenju sledil obup? Rejena gospoda kljub ličnim uniformam prav gotovo ne, ker je ne samo prestara ampak do kraja skorumpirana. Njihovi otroci tudi ne, ker so presiti, scrkljani in brez vsakih idealov. Ali se bodo borili delavci za samoupravljanje, ali pa se bodo dali kupiti z boljšimi plačami? Seveda, boriti bi se morala mladina. A komunistična mladina se zanima bolj za borbo za stolčke. V primenu sovjetskega napada, pred katerim nas Bog obvaruj, bi utegnili priti do paradoksa, da bi se borila krščanska in nacionalistična mladina za svoje ideale, ne pa za socializem, ki ni znal rešiti niti enega problema. In v tem primeru bi komunistični oblastniki prav hitro našli skupni jezik s Sovjeti in bi se iz ilegale preselili spet v legalo in kolaboracijo, ustavi in zakonom navkljub.

To je resnična dilema, pred katero bi se znašla okupirana Jugoslavija, dilema, ki je tako zaskrbljujoča. Več kot petdeset let oblastniki kakršnekoli Jugoslavije še vedno

ne razumejo, da ima vsaka država smisel svojega obstoja samo, v kolikor zadovolji svoje državljane. Če je bila rešitev tega 'jugoslovanskega vprašanja' deloma lahka recimo tam v dvajsetih letih tega stoletja, postaja njegova

ING. IVAN ŽIGON

OPOMBA K REFORMAM

Koncem leta 1965. in v začetku leta 1966. se je razvila živahna debata glede načina financiranja "Koprskе železnice". Nekaj treznih ljudi je predlagalo, naj se uvede nek način delništva. V zvezi s tem je ljubljansko DELO prejelo sledeči članek, a ga ni hotelo objaviti. Zato ga zdaj, po šestih letih objavljam v KLICU TRIGLAVA:

ŠE ENKRAT:

KOPRSKA ŽELEZNICA

Dopis tov. Jaka Avšiča, ki se tiče slovenskih razmer, kateremu so sledila pisma tov. Josipa Draklerja-Polha o koprski železnici in odgovor dr. Branka Šalamuna, so me izredno razveselili. So dokaz, da je med nami le še nekaj poštenih in pogumnih inteligentov.

S problemom naše graditve socializma se ukvarjam od svojih mladih let. Moj poklic mi je dal dovolj prilike zasledovati razvoj v Evropi in drugod.

Na žalost pa se mi zdi, da je uresničenje projekta koprskе železnice na predlagani način v današnjih okoliščinah neizvedljivo, čeprav je zamisel sama po sebi edino pravilna. Pričakovana reforma, katere začetke danes prestajamo, je samo simptomatsko zdravljenje gospodarske bolezni, katere korenine so globlje. Kajti kdo je porok, da tudi novi dinar ne bo doživljal enake usode kot stari? Kdo lahko zagotovi, da odpoved mnogih ne bo zaman in da bodo obveznice bodoče koprskе železnice zares ostale nerazvrednotena lastnina tistih poštvovalnih Slovencev, ki so pripravljene marsičemu se odpovedati samo, da bi Slovenija svobodneje zadihala. Malo je tudi verjetnosti, da bi obveznice kaj donšale kljub nedvomni rentabilnosti projekta, kajti v graditvi in upravljanju koprskе železnice prav gotovo ne bi odločali samo v Ljubljani in bi zopet prišlo do 'prelivanja fondov'.

Počakati je treba naslednje, korenitejše reforme, ki bo dejansko uvedla osebno materialno in moralno odgovornost posameznika v socialistični družbi. Ker je sedanja reforma šele polovična in ker še vedno o svojih najvažnejših gospodarskih zadevah ne odločamo doma, so takšne in podobne obveznice zelo tvegana investicija.

Ko pa bo Slovenija v svoji finančni politiki zares neodvisna in ko bomo končno našli svojo lastno pot, u-

rešitev s časom vedno težja in težja. Vprašanje je seveda moralno in politično. Kdor tega še zdaj ne razume, naj obesi politiko na klin!

UREDNIŠTVO.

strežajočo naravi našega naroda, ki bo temeljila na zdravi osnovi ne samo kolektivne ampak tudi osebne materialne odgovornosti; z drugimi besedami: ko bomo ustvarili socializem višjega tipa podoben skandinavski ureditvi, takrat pa z veseljem vložim v koprsko železnico najmanj tretjino, če ne polovico svojega enoletnega zaslužka. Veseli me, ker ne bom sam.

Ing. Ivan Žigon
Ljubljana, Glinška ul. 14

Zelo zanimivo je danes, po šestih letih in skoraj sedmega pol, ugotavljati, v koliko je bila prognoza iz leta 1965 točna. Takoj vidimo, da je novi dinar doživel enako usodo kot stari. Samo od oktobra 1965 do oktobra 1966 se je vse podražilo za 27%. Inflacija ni prenehala in nov, močan val podražitev je zajel državo v letu 1971.

V november leta 1966 pade tudi odločitev Jugoslovanskih železnic o 60% zvišanju tarife za Slovenijo.

Koprskа železnica je danes zgrajena na račun drugih prog, ki pa tudi že kričijo po obnovi. Če bi reformo leta 1965 bolj dosledno zastavili in zasnovali na spoštovanju gospodarskih in etičnih zakonov, ne bi bilo treba danes ugotavljati, da bo potrebna nova. Z velikimi črkami jo napoveduje DELO 23. oktobra 1971:

OB RAZPRAVAH O GOSPODARSKIH RAZMERAH POTREBNA BO NOVA REFORMA

Izkušnje dveh, sicer neuspešnih reform kažejo, da sta gospodarstvo in družba dovolj vitalna, da si lahko priznata še en neuspeh in ob njem zgradita pota za novo gospodarsko reformo.

A vendar, hvala Bogu! Eppur si muove! Še vedno je boljše zavzeti se za kaj po šestih letih kot pa prepozno.

Ampak vitalni smo zares od sile!

Na vernih duš dan je v starosti 93 let umrl 'škedenjski gospod Jakob' - prelat Dr. JAKOB UKMAR, starosta zamjskih duhovnikov. Med ljudstvom je bil zelo priljubljen. Poleg pokojnega ljubljanskega nadškofa Vovka je bil gospod Jakob edini častni doktor ljubljanske teološke fakultete.

Dne 25. novembra je izšla jubilejna številka argentinske SVOBODNE SLOVENIJE ob 30 letnici ustanovitve lista (v okupirani Ljubljani 1941).

JUGOSLOVANSKE TEGOBE

Presenetilo me je, ko mi je obiskovalec od doma začel razlagati, da gre do Hrvatje predaleč in da njihovo pretiravanje povzroča v Sloveniji negotovost in bojazen. To pot je nedvomno mogoče reči, da so decentralizacijsko gibanje sprožili Slovenci, in je zatorej čudno, da sedaj prav Slovenci hočejo zavirati.

Kaže, da je stvar takšna: Slovenci so dejansko želeli kar najdalj od centralizma, vendar v bistvu, kot vse kaže, niso nikdar hoteli, da se jugoslovanska skupnost razbije. Dasi je bilo slišati tudi v Sloveniji veliko zabavljanja čez "južne brate", boj za večjo samostojnost slovenskih oblasti ni postal takorekoč oseben. Slovence je pred tem obvarovala jasna meja na Sotli in Kolpi in poseben jezik.

Pri Hrvatih se je odpor proti ukazovanju iz centra nemudoma spremenil v ponovne poskuse ločiti hrvaščino od srbsčine in zagotoviti čim večje ozemlje. Oboje jih je seveda privedlo v spopad s Srbi. Če je hrvaščina poseben jezik, potem morajo Srbi na Hrvatskem dobiti manjšinske šole v srbsčini in v Bosni nastane popolna jezikovna zmeda, ker tam pomešani Hrvatje, muslimani in Srbi v zasebnem življenju govore točno isto, javno pa se morajo nenadoma v govorici razlikovati. Bosanska vlada si je pomagala s tem, da so proglasili jezikovno toleranco, to je pravilo, naj vsakdo govori in celo postavlja pike in vejice, kakor se mu zdi, in prekrstili srbohrvaščino v "srpsko-hrvatski - hrvatskosrpski jezik" ali obratno "hrvatskosrpski - srpskohrvatski jezik", in tako dalje do absurda. Seveda se vsakdo, ki ni v te jezikovne spore zapleten, lahko samo nasmehne, tujec pa morda celo na glas zasmije.

Nasprotno tisti, katerih čustva so neposredno prizadeta, na zmedo in absurdnosti reagirajo s še bolj vnetim iskanjem razlik. Študent s Hrvaškega, ki se ima za Srba, medtem ko se ima njegov brat za Hrvat - oče je Hrvat, mati Srbkinja -, mi je dejal, da nove hrvaščine kmalu ne bo razumel noben Hrvat. Odgovor na take pripombe je, da Hrvatje še bolj podčrtujejo hrvatstvo. Na skupnih jugoslovanskih sestankih so hrvaški študentje začeli zahtevati simultano prevajanje iz srbsčine v hrvaščino, predsednik hrvaške zveze študentov pa je celo protestiral, da v svoji rodni Hercegovini ne sme govoriti materinščine. Opazovalcu se ob tem nasmeh spremeni v začudenje.

Pri Srbih je reakcija: če smo jim tako odveč, naj jih odnese vrag. Ne hodite na Hrvaško na počitnice! Ali celo: če boste šli na Hrvaško na počitnice, vam bodo porezali gume na avtomobilih in boste sploh v nevarnosti. Cela reč je postala tako resna, da ji je Vjesnik u Srijedu posvetil 13. 10. 1971 članek o "politični bilanci turistične sezone" pod naslovom "Ali morje ločuje naše narode". Uvod se je glasil takole: "Pred letoviščno sezono so se širili glasovi, da gostje iz Srbije ne bodo dobrodošli na naši obali. Poleti so razni časniki pošiljali reporterje, naj po-

ročajo "kaj se godi" z njihovimi rojaki na Jadranu. Šlo je pravzaprav za kampanjo, da bi turizem, ki sicer ljudi zblizuje, izkoristili za njihovo razedinjevanje. Toda že prvi podatki kažejo, da naši ljudje niso nasedli prišepetavanju: na hrvaški jadranski obali je lani letovalo več turistov iz Srbije kot kdajkoli poprej."

"Centrala" je začela iskati krivce, ki naj bi bili povzročili, da so stvari šle v skrajnost. Slišati je bilo, da se je obtožilni prst obrnil proti Miki Tripalu in Savki Dabčević, češ da sta hotela okrepiti svoj položaj z netenjem hrvaškega nacionalizma, pa ga sedaj ne moreta več obvladati. Ni jasno, ali je imenovanje Tripala za profesorja na zagrebškem vseučilišču in njegova izjava, da se umika iz aktivnega političnega življenja, prvi korak k neke vrste "kaznovanju". Če je, ni pričakovati kaj dobrega, ker bo "preganjanje" z ene strani povzročilo samo še večje spontano pretiravanje z druge. Morda bi bilo najbolje pustiti, da se jezikovni spori in podobne stvari to pot izvedejo do konca.

Če Srbi slišijo o Hrvaški do Drine, začno čistiti orožje, ki ga imajo baje krikritega doma. V taki Hrvaški bi bilo namreč štiri do pet milijonov Hrvatov, okoli en milijon muslimanov in več kot dva milijona Srbov, ki bi bili v mnogih predelih v ogromni večini. Poskus take rešitve hrvaško-srbskih problemov more privedti le do oboroženega spopada. Glasovi, da se nekateri Hrvatje v sporu s Srbi skušajo opreti na Moskvo, samo priliva olje na ogenj. Premišljen človek lahko samo prosi Hrvate in Srbe in jim vztrajno svetuje, naj ne ženejo "mak na konac", temveč naj poskusijo razumeti drug drugega in strpno živeti skupaj. Strpnost je seveda božja mast, s katero se naši "južni bratje" zelo neradi mažejo.

V Sloveniji že vidiijo, kako jugoslovanska skupnost razpada in kako se slovenskega ozemlja pollaščajo zahodni sosedje. Težko je presoditi, do kakšne mere so take bojazni upravičene, a so vsekakor resnične. Za Slovence v tujini pomeni ta položaj dodatno nalogo.

Medtem ko se prepiramo o vejicah, se jugoslovansko gospodarstvo še naprej nahaja v zelo slabem položaju: ne-likvidnost in zunanjetrgovinski deficit razsajata še naprej. V bistvu gre za napačno strukturo investicij v preteklosti, pa tudi v sedanosti, kakor učinkovito opisuje prof. Pertot v članku, ki ga je natisnilo DELO 19. oktobra letos; zaradi kontrole cen "samoupravljalcem ni preostalo drugega, kot da svoje investicijske odločitve prepustijo slučajnim vplivom razvoja tistih cen in dohodkov, nad katerimi je bila kontrola najšibkejša in jim je dovoljevala rasti hitreje kot drugim". Vse to spremlja prepir med republikami, katera zasluži več deviz, kot da bi bilo to sploh važno. Če katera republika namreč zasluži več deviz, bi jih očitno morala in smela oddati drugim republikam le, kolikor zanje uvozi iz drugih republik - odgovor na krivično dodeljevanje bi bil torej prosta trgovina z devizami, ne pa da vsaka republika obdrži devize, ki jih zasluži sama zase, kot menda nekateri hočejo.

Mednarodna in medrepubliška trgovina morata delovati vzajemno.

SEZONSKI DELAVCI DOMOV?

Dasi imajo obrtniki malo opravka z zunanjetrgovinskim deficitom - povzročča ga predvsem slaba struktura družbenega sektorja in "nedodelanost" sistema, - so se oblasti seveda takoj lotile obrtnikov, proti katerim imajo predsodke. Prepovedale so jim uvoz surovin in investicijskega materiala preko minimalne vsote. Tako so zaradi nesposobnosti velikih spet udarile po sposobnosti malih. Že tako in tako uspešno zavirajo obrtniške investicije, niti ne toliko z omejitvijo zaposlenih v obrtniških delavnicah, kolikor z davčno politiko. Obrtnik, ki investira, nima nobenega upanja, da bi lahko prikrl del svojega dohodka pred pretiranim obdavčenjem. To mnogo lažje stori, če svoje dobičke zapravi.

Vse to se godi ob času, ki je nemško gospodarstvo na slabem iz raznih vzrokov in se utegne zgoditi, da se bodo mnogi izseljeni delavci morali vrniti. Kje jim bodo doma našli zaposlitev?

Tito ob tem še vedno podpira "ideološko" ekipo okoli Kardelja proti komunistom bolj realistične baže. Dokaz je med drugim afera 25 slovenskih poslancev, ki niso hoteli voliti Ribičiča v zvezno predsedništvo. V tej zvezi je zanimivo pogledati, kaj piše o Kardelju jugoslovanski dopisnik FRANKFURTER ALLGEMEINE Reissmueller v recenziji nemške izdaje njegovega "Slovenskega narodnega vprašanja". Potem ko pravi, da je delo "vpeto v okvir staromarksistične pravovernosti", zaključuje, da je "današnji Kardelj stik s slovenskim ljudstvom v dobri meri izgubil, in da celo živi v napetosti z dobrim delom inteligence, vstevši partijsko".

Tega položaja se očitno ne zavedajo ali ga ne upoštevajo zahodne vlade, ki so nedavno sprejemale in slavile Tita, ker vidijo v njem ohranitelja stabilnosti v jugovzhodni Evropi in upajo, da bo znal urediti svoje lastno nasledstvo v Jugoslaviji, tako da bo stabilnost ostala. Kljub svoji dunajski jovijalnosti je Tito videti ravno dovolj doktrinaren, da bo skušal izročiti oblast "ideološki" skupini, ki bo povzročila zmedo, namesto da bi se oprl na bolj demokratsko razpoložene komuniste, ki bi se mogli povezati z nekaomunističnimi zmernimi med jugoslovanskim prebivalstvom in voz končno spraviti iz ideološkega blata. "Ideološka" skupina bo izpostavljena napadom z obeh strani, ker je nihče ne spoštuje. Predvsem ji bo nevarna moskovska stran, ki bo zlahka rekrutirala med "polkovniki v vlogi čuvajev", namreč med 20.000 odpuščenih višjih "organov" UDBe, ki so sedaj portirji ali opravljajo druge podobne posle - gelj VIJESNIK U SRIJEDU tudi 13.10.1971. Pragmatična skupina seveda ne bo v odločilnem trenutku ne organizirana ne povezana s širšimi krogi, niti za njo ne bo nihče stal, kot bo stala Moskva za "čuvaji".

Mladina se v tem morda usodnem času ukvarja z za Jugoslavijo in Slovenijo izredno važnimi zadevami. Izdaja TRJBUNE, slovenskega študentskega lista, od 25. oktobra t. l. je bila zaplenjena. Le pomislite, zakaj! Napisali so

odprto pismo Titu: "Dragi tovariš Tito! Tvoj obisk v Perziji nas je zelo presenetil. O diktaturi perzijskega šaha smo v domačih in zlasti tujih časopisih prebrali marsikaj. Na primer, da so v Iranu prepovedane marksistične stranke, brali smo o metodah iranske policije SAVAK, o tem, da so voditelje naprednih sil usmrtili z mučenjem, brali smo o delavskih stavkah, ki so bile krvavo zadušene, o protestih perzijskih pisateljev proti aretacijam avtorjev in režiserjev naprednih gledaliških del; brali smo o gverilskih napadih na iransko policijo, o študentskih in delavskih manifestacijah proti spektakularni proslavi 2500-letnice perzijske monarhije, o protestih študentov v zahodni Evropi ob obisku perzijskega šaha pred tremi leti in še in še. Simpatiziramo z odporiškim gibanjem v Iranu, simpatiziramo z evropskimi študenti in z Rudijem Dutschkejem, ki je Rezo Pahlavija imenoval enega največjih sodobnih tiranov na svetu. Itd." Usmiljenje! Če bi Tito šel obiskat Ulbrichta, bi bilo seveda vse prav, dasi je Ulbricht v primerjavi s Pahlavijem nekaj podobnega, kot je bil general Živković v primerjavi s Stalinom. Zanimivo, da so nekateri v Ljubljani mnenja, da je za tem pismom Kardelj, ki se mu Titova zunanja politika ne zdi dovolj ortodoksna. Malo verjetno, toda zanimivo mnenje.

Resigniran konec pisma iz Jugoslavije: " 'Svoboda' pri nas je velika farsa, poleg tega pa gremo v gospodarsko katastrofo. Kaj se lahko zgodi jutri, nihče ne ve. Zunaj pa občudujejo naše 'samoupravljanje' in prirejajo Titu cela slavja. Seveda je sreča, da je še tako. Lahko bi bilo slabše."

In utegne biti, če bomo vsi tako proketo pametni.

TITO V AMERIKI

Od našega dopisnika

Vse, kar je obisk jugoslovanskega 'maršala' v Ameriki dokazal, je, da je predsednik Nixon iskren v svojih izjavah, da bo preučil vsako, še tako neznatno možnost za izboljšanje položaja v svetu. Ko je tovariš Tito spet zapustil Ameriko, je bilo popolnoma upravičeno vprašanje, ali se je ves ta cirkus res izplačal.

Obisk je bil objavljen komaj teden dni prej, z očitnim namenom, da se čimbolj onemogoči karkršenkoli organiziran protest. V tem pogledu je bil verjetno dosežen popoln uspeh, ker skoro ni bilo demonstracij, ki bi se jih splačalo omeniti. Tito je s svojim letalom pristal na vojaškem letališču zunaj Washingtona ter takoj odšel v "hosto", v predsednikovo letno rezidenco Camp David. Tudi ta odločitev je bila gotovo "varnostnega značaja", ker nepoučeni ljudje niti ne vedo točno, kje je ta camp David.

V četrtek zjutraj, 28. oktobra se je nato vršil uradni sprejem na južni trati Bele hiše. Topovske salve, fanfare, obhod častne straže itd. in nato pozdravna nagovora, kjer je predsednik Nixon citiral besedilo "jugoslovanske" himne: "Mi stojimo trdno kakor zidi grada..." (Nekdo bi se moral pozanimati, da bi se odgovorni ameriški predstavniki v prihodnje izogibali takim ironičnim spodsrljanjem.)

Tito je bil zvečer istega dne še gost na svečanem banketu (prišel je z 20 minutno zamudo), v petek je govoril v "Press klubu", kjer je stresal šale na račun "destruktivnih elementov", za katere v Jugoslaviji "ni demokracije", zvečer pa se je pokazal washingtonski družbi na banketu, ki ga je priredil novi jugoslovanski veleposlanik v Washingtonu, Toma Granfil. Za washingtonsko družbo je bil Tito pač senzacija, ki si jo je bilo treba ogledati: trebušast človek, z izredno visokim glasom in dolgo cigaro v ustih - pravo nasprotje človeka z brzostrelko, kakršnega je doslej poznala Amerika. Ko je Jovanka na svoji "tiskovni" konferenci razkrila, da Tito vsako jutro skuha kavo za oba, medtem ko ona še "malo poleži", je bila idila popolna.

V soboto je Tito prišel po slovo v Belo hišo in ob tej priliki je bil objavljen uradni komunike, ki je verjetno daljši od samih pogovorov, ki sta jih imela oba predsednika.

Ameriški tisk je seveda o obisku poročal, uvodničarji pa so ga v glavnem ignorirali, ker so pač pravilno ocenili značaj njegovega obiska. Pred prihodom je bilo na široko namigovano, da bo Tito igral neko značilno vlogo pri reševanju krize na Bližnjem vzhodu. V svojem govoru v "Press Clubu" pa je Tito sam zavrnil te govorce in prisilil predsednikovega tajnika Zieglerja, da je brž pojasnil, da si je Bela hiša želela samo Titovih pogledov v tem vprašanju.

Iz Washingtona se je Tito odpeljal še v Kalifornijo, kjer si je ogledal Douglasovo tovarno letal. V Disneyland pa tudi to pot ni prišel.

Emigrantski krogi so njegov obisk v Beli hiši sprejeli z resignacijo, ki vse bolj postaja njihov "vsakdanji kruh". Eno je gotovo: s svojo politiko si je Jugoslavija kljub vsemu priborila nek ugled v svetu in nosilec tega politike je Tito. V času, ko se je ves svet začel ozirati na realno stanje stvari, bi morda ne škodovalo, če bi se tudi jugoslovanski emigrantski krogi ozrli okoli sebe in se zavedli stvarnega položaja. Današnji status jugoslovanskega diktatorja je prav toliko sad njegove lastne psobnosti, kot je posledica naravnost škandaloznega zadržanja tistih ljudi v emigraciji, ki si še vedno lastijo neke 'politične legitimacije'.

BORČEVSKA RESOLUCIJA

'Delegati Zveze borcev Tabor, zbrani na 15. rednem letnem zboru v Clevelandu, USA, 4. septembra 1971

ugotavlja mo :

1. da je razvoj dogodkov v domovini krenil v smer, ki slovenskemu narodu obljublja večjo mero samoodločanja v vprašanih gospodarskega in kulturnega razvoja.

2. da se tudi samoodločanje v gospodarskem in kulturnem razvoju ne more zadostiti od Boga danim pravicam vsakega naroda, zato bo sedanja komunistična zaslužnjnost našega naroda končana šele z obnovo popolne politične demokracije, ki bo vsakemu Slovincu omogočila pra-

vico do lastnega, od nikogar narekovanega ali utesnjevanega političnega prepričanja.

3) da je v času komunistične revolucije našemu narodu zadana tolika rana, da krivci za ta zločin morajo priti pred nepristransko sodišče.

4) da nosijo sedanji komunistični oblastniki v Sloveniji tudi vso odgovornost za povojni razvoj v Sloveniji in vso škodo, ki jo je slovenski narod utrpel v političnem, gospodarskem, kulturnem in moralnem pogledu.

5) da stoji zaradi vsega tega slovenski narod v domovini pred najkritičnejšimi trenutki svoje zgodovine.

6) da so v zdomstvu vse bivše slovenske politične stranke pokazale popolno sterilnost.

Zato

a) izjavljamo, da bomo nadaljevali s svojim delom v smislu namenov in pravil organizacije.

b) pozivamo vodilne osebnosti v slovenskih zdomskih središčih, da se povežejo v organizacijsko telo, ki bo skrbelo, da bodo v teh kritičnih časih slovenski interesi pravilno tolmačeni in zaščiteni.

'DAJTE SVOBODO...'

GOVOR PREDSEDNIKA NARODNEGA ODBORA
ZA SLOVENIJO g. MILOŠA STARETA NA PROSLAVI NARODNEGA PRAZNIKA 29. OKTOBRA
IN DNEVA SLOVENSKE ZASTAVE V B. AIRESU

'29. oktober je slovenski narodni praznik. To je dan zmagoslavja nezlomljive življenjske sile malega naroda, kateremu narodnosti niso hoteli priznati. 29. oktober 1918 je bil zmagoslavni dan boja slovenskega naroda za svobodo. Narod je v enotnosti dosegel svoj veliki cilj, dobil je prvo slovensko vlado. Bilo pa je tudi zmagoslavje povezanosti svetnih in cerkvenih vodnikov našega naroda v neutrudnem delu in brezmejnih žrtvah za končni cilj: postati hočemo svoboden narod.

Večkrat sem že trdil, da smo Slovenci poseben narod, kakršnega ni pod soncem. Do tega sklepa nisem prišel sam, ampak ga je dokazala zgodovina Slovencev in njihova nezlomljiva vztrajnost. Resničnost te ugotovi tve pa nam dokazujejo tudi tujci, ki niso naklonjeni našemu narodu. Navedem primer: znani avstrijski sociolog Gumpłowicz je še leta 1891 v svoji knjigi Das Oesterreichische Staatsrecht ugotavljal, da Slovenci nismo narod. Ko našteva narode, ki so živeli v Avstroogrski monarhiji, Slovencev ni med njimi. Omenja jih le kot rod, odnosno ljudstvo, ki ima preprosto socialno strukturo, nima večje zgodovinske preteklosti niti znamenitejšega kulturnega razvoja. Tako je ugotavljal leta 1891. Ni bilo dolgo, ko je moral to svoje gledanje v osnovi spremeniti. Ko je namreč komaj 15 let pozneje, to je leta 1907 izdal na Dunaju svojo knjigo Allgemeines Staatsrecht, je že moral o Slovencih napisati vse drugače. Priznal je,

da so se Slovenci neverjetno hitro z bliskovitim kulturnim razvojem dvignili na višino drugih starejših narodov in niso za to potrebovali stoletja kakor veliki narodi. Slovenski narod je preskočil stoletja in leta 1918 dosegel svoj 29. oktober, ki je bil zmagoslavje žrtev naporov in enotnosti slovenskega naroda za doseg svojega lastnega cilja.

Jugoslovanske ideje, ki je bila desetletja simbol odpora proti avstrijskim tlačiteljem, in vizija svobode, nekateri danes ne razumejo. Razumel pa jo je ves narod tedaj, ko je v Avstriji bil neenak boj za svobodo, in vsi nje govori vodniki.

Gotovo imate pred očmi sliko Janeza Ev. Kreka, ko je z dvignjeno roko govoril množicam. Govoril je o bodoči državi, državi, ki naj nastane na osnovi jugoslovanske misli. In kaj je pri tem vedno poudarjal? "V tej državi bo moralo biti veliko, veliko svobode". Svoboda je bila temelj jugoslovanske misli, svoboda slovenskega naroda. Dr. Korošec, drugi velikan te dobe, je videl v jugoslovanski ideji uresničitev suverenosti slovenskega naroda, ki ima pravico do svojega imena, do svoje čiste zastave, do etnične skupnosti, do gospodarske samostojnosti, do politične in kulturne svobode. To je bila vsebina Koroščevega jugoslovanstva.

In pokličite si v spomin podobo našega kneza Jegliča. V svojem preroškem duhu je napovedal: "Če bo nova zgradba sezidana na strasteh, na sebičnosti in krivičnosti in urejena brez Boga, bo zgrajena na pesku; sovražni viharji jo bodo zrušili in podrtija bo strašna."

Ti velikani so vedeli, zakaj so oznanjali jugoslovansko idejo. Bila jim je simbol svobode suverenega slovenskega naroda. Če je bilo pozneje drugače, je bilo zato, ker so mnogi krivično razlagali jugoslovansko idejo in povzročili njeno vsebino.

In kako je danes, prijatelji? Danes zopet ni svobode ne v Sloveniji ne v Jugoslaviji. Avstrijski jarem je zamenjal jarem komunistične partije. Danes, ko se zbirajo temni oblaki nad Slovenijo in Jugoslavijo in je bodočnost nejasna in negotova, stojimo pred vprašanjem: Ali je slovenski narod v stanju, da se spoprime z vso svojo življenjsko silo z nevarnostmi, ki mu pretijo?

Odgovor vzbuja utemeljeno zaskrbljenost. Že več kot 25 let je znova uklenjen. Komunistična partija mu jemlje svobodo, politično in kulturno, in odreja gospodarsko samostojnost. Interesi partije so nad interesi naroda. Narod je uklenjen v nove verige. Komunistična zgradba je zgrajena na pesku, ker je zgrajena na krivicah, nasilju, sebičnosti partije in partijcev in ker je zgrajena brez Boga.

Ni treba nam dokazovati, da je tako. Zmedeni govorijo in izjave komunističnih veljakov v zadnjih tednih, in tudi na 23. kongresu partije nam to najbolj zgovorno pričajo. Ne vedo ne naprej ne nazaj. Priznavajo neuspeh na vseh področjih. Izgovor, da je čas 25 let prekratek, da bi uspeli, je jalov. Kljub popolnemu porazu zatirajo zdrave življenjske sile naroda in ne dopuste, da bi stopile na dan. In to v današnji, lahko usodni uri. To je nov zločin.

In kako pomaga matična domovina pod partijskim vodstvom zamejskim Slovincem? Pri vsaki drobtinici pomoči slovenski manjšini na Koroškem trgujejo komunisti za interese partije. Koroškim Slovincem mašijo usta, da ne smejo svobodno govoriti. Slovenci na Goriškem in Tržaškem so se povezali v slovenske politične formacije, da bi bil njihov boj za narodne pravice uspešnejši. Matična domovina pod vodstvom partije pa podpira v prvi vrsti tiste levičarske skupine, ki se vključujejo v italijanske levičarske stranke. Pred nekaj tedni so delegaciji tržaških Slovencev v Ljubljani odkrito povedali, da je najbolje, da se vključijo v italijanske levičarske stranke. Tako podpirajo slovensko narodno manjšino, ki je v neprestanih bojih za svoje pravice.

Na nas svobodne izseljence gledajo sovražno in nam očitajo, da delamo proti lastni domovini. Laž, velika laž. Bolj ljubimo svojo domovino kot oni. Nam je svoboda slovenskega naroda tista vrednota, ki mu edina more sprostiti življenjsko silo vsega naroda, da bo kljuboval vsem viharjem. Nam je svoboda naroda glavni cilj.

Danes na slovenski narodni praznik in dan slovenske zastave, kličemo partijskim vodnikom doma:

Dajte slovenskemu narodu svobodo, da si bo pod čisto slovensko zastavo zgradil v politični in kulturni svobodi gospodarsko samostojno Slovenijo in bo tako mogel razviti svoje neizmerne življenjske sile, ki jih zatirate in hromite.

Dajte svobodo slovenskemu narodu, vam kliče prelita kri slovenskih mož in fantov, ki so se žrtvovali za narodno svobodo.

Dajte narodu svobodo, kličejo potoki solza naših mater, žena in deklet, ki so jih točile v žalovanju za svojimi najdražjimi, padlimi v boju za slovensko svobodo.

Deset in desetisoči spočetih in nerojenih slovenskih življenj vas roti: dajte narodu svobodo, da bo v svobodi ustavil to strahotno morijo.

Novi rodovi v domovini vam v globokem razočaranju kličejo: dajte nam svobodo, da si bomo svobodno usmerili življenjsko pot na vrednotah, ki jih vi uničujete.

Dajte domovini svobodo, kličejo Slovenci v zamejstvu, da nam bo dala resnično oporo pri našem boju za obstanek.

In naj bo naš zaključni klic:

Samo svobodni slovenski narod, ki je v svojem razvoju preskočil stoletja, bo kos vsem viharjem in sovražnim silam. Samo svobodni slovenski narod si bo mogel zgraditi lastno državno zgradbo suverenega naroda in urediti v svobodi pravične odnose v skupnosti bratskih narodov in republik.

Sodeč po intervjuju med DRUŽINO in slovenskimi oblastmi, ni govora, da bi slovenska vlada spremenila svoje stališče glede praznovanja Božiča. Njeno stališče je, da ima zaenkrat vsak občan pravico do enega prostega dne v letu, pa ga lahko potem izrabi za praznovanje božiča.

Po poročilu tržaškega GOSPODARSTVA je bilo letos na slovenski obali za 12% več gostov kot lani in 20% več nočnin (milijon in pol). Na Portorož in Piran je odpadlo kar 65% vsega turističnega prometa.

OD DEVIZ DO ZDRUŽENIH NARODOV

Od domovinskega sodelavca

To je eno tistih poročil, ki zaradi nujnosti, da list izide, še nima svojega konca. Zagrebški študentje in sploh veči na hrvaških študentov na univerzi in visokih šolah so 23. novembra začeli stavkati z napovedjo, da ne bodo prisostvovali predavanjem do 3. decembra. V kolikor pa bi profesorji in učitelji stavko ignorirali in s poukom ter izpiti nadaljevali, jim bodo študenti to preprečili. Predsednik Zveze študentov Zagreba Dražen Budiša je opozoril, da je treba vsakega posameznika, ki se ne bi pridružil splošni ustavitvi dela, proglasiti za izdajalca hrvaškega delavskega razreda, medtem ko je predsednik Zveze študentov Hrvatske Ante Paradžik izjavil, da so vsi tisti profesorji, ki imajo s študenti izpite, izdajalci hrvaškega naroda. Stavki se je pridružilo kakih 25 fakultet, višjih in visokih šol. Menda ni treba posebej poudarjati, da so podobno kot popreje v Beogradu in Ljubljani, "družbenopolitične" organizacije Hrvatske in Zagreba obsodile to stavko in da se po podjetjih in tovarnah vršijo zbori delavcev, na katerih berejo študentom naročene litanije. Ni pa nobenega znaka, da bi se študenti po drugih republikah s to hrvaško akcijo solidalizirali. Edino Tone Remc z ljubljanske univerze, član koordinacijskega odbora Zveze študentov Jugoslavije in poslanec slovenske republiške skupščine, eden tistih, ki so bili vmešani v afero "25 poslancev", je prisostvoval plenumu Zveze študentov Zagreba, ki je sprejel končno odločitev o stavki. Remca je Budiša predstavil kot "našega dobrega prijatelja", a Remc je v svojem govoru izrazil mnenje, da bo akcija hrvaških študentov naletela na "razumevanje" v vseh republikah. Zaenkrat, v kolikor sem mogel ugotoviti, to "razumevanje" - če obstoja - ni našlo nobenega posebnega izraza. Docela brez zveze s stavko je bil prepovedan beograjski STUDENT, ki je iz ljubljanske TRIBUNE ponatisnil pismo, naslovljeno na Tita v zvezi z njegovo prisotnostjo na proslavi 2500 letnice perzijskega imperija.

Z a k a j stavkajo hrvaški študenti?

Na videz - in po njihovih uradnih izjavah - zaradi neurejenega sistema zunanje trgovine in deviz. Zahtevajo, da devize, ki jih prisluži hrvaška republika, ostanejo izključno v hrvaški posesti. To zahteva tudi hrvaško politično vodstvo in v tem ni nobene razlike. Nekateri bolj umerjeni glasovi trdijo, da to ne pomeni, da bi te devize uporabljala samo Hrvatska, ampak pomeni le to, da bi jih Hrvatska dajala drugim pod komercialnimi pogoji. Ker je večina dalmatinske obale v hrvaških rokah, je jasno, da bodo druge republike, zlasti one brez obale, posebno Srbija, Makedonija in Bosna-Hercegovina, morale s Hrvatsko barantati za devize. V Ljubljani so sicer enako navdušeni nad tem, da devize ostanejo tistim, ki jih prislužijo, a dostavljajo, da je treba upoštevati, da medtem ko nekatere republike in nekatera podjetja živijo od izvoza in turizma, druge republike in nekatera podjetja živijo od prodaje na domačem tržišču - kar seveda prizadeva tudi Hrvatsko, v kolikor se Hrvatska ne odloči, da ne

bo kupovala robe v drugih republikah. Zato imajo tudi druge republike in podjetja pravico do deviz.

KDO JE BOLJ PAPEŠKI OD PAPEŽA?

Toda, kot rečeno, ta vzrok, ki so ga študentski voditelji uradno navedli kot povod za stavko, je samo del zgodbe. V ozadju je predvsem stara pesem, da se vrhovna politična vodstva v Jugoslaviji, kot sta recimo Izvršni biro in Predsedstvo ZKJ, ob kritičnih situacijah odločajo za rešitve, ki godijo ljudem, da bi ljudi pomirili. Ko pa se burja poleže, ta vodstva običajno pozabijo ali odložijo svoje odločitve. Tako je sedaj z ustavnimi spremembami. Sprejeli so jih, izvajajo pa jih samo delno. V Sloveniji, kaže, so se tega zigu-migu-mačke-strigu že tako naveličali, da spremembe izvajajo na lastno pest in pri tem pametno molčijo. V drugih republikah pa raje razgrajajo in se zgražajo nad tem, da se spremembe ne izvajajo, ker bodisi ne vedo, kaj naj bi napravili, da bi jih sami začeli izvajati, bodisi ker imajo v vodilnih organih precejšnje opozicije proti spremembam, bodisi ker se njihovi voditelji sami ne upajo začeti s spremembami, češ, kaj pa bosta rekla Izvršni biro in Prezidij ZKJ.

Hrvaški študenti so te spremembe vzeli docela resno, še resneje kot hrvaški voditelji - la Savka Dabčević-Kučar in Mika Tripalo. Celo več: predstavljajo si, da s svojimi akcijami moralno podpirajo Savko in Tripalo, kot da bi ta dva bila večja rodoljuba od kakega Blaževića, Bakarića ali Šibla.

Neposredno pred samo stavko so se iz študentskih in univerzitetnih krogov čule razne zahteve, ki so sicer v skladu s suverenostjo hrvaškega naroda, ki pa gredo dosti dlje, kot pa ustavne spremembe v federaciji in tiste spremembe, ki jih predlagajo za hrvaško ustavo. Profesor Hrvoje Šošić je recimo zahteval, da Hrvatska dobi svoje mesto v Združenih narodih - in ne le Hrvatska ampak tudi druge "jugoslovanske nacije". Na koncu koncev ima recimo Sovjetska zveza v OZN posebno sovjetsko delegacijo, posebno ukrajinsko in posebno belorusko delegacijo. Očividna razlika je le v temš da medtem ko ukrajinska in beloruska delegacija pridno ponavljata stališča sovjetske delegacije, to najbrž ne bi bil primer s predstavniki "jugoslovanskih nacij", ako bi te bile vsaka zase predstavljene v OZN. Dražen Budiša je prišel na dan z ugotovitvijo, da "država brez vojske, ni država", pa bi morali zato vsi državljani iz ene republike služiti vojaški rok v njej, a hrvaški jezik bi bil v hrvaški vojski edini poveljevalni jezik. Izvršni odbor Hrvatske matice zahteva, da se Jugoslovanska ljudska armada preimenuje v "oborožene sile SFRJ", ker je bilo ime JLA vpeljana "v času centralistično-unitarističnih teženj", medtem ko so partizani med vojno imeli v vsaki republici narodnostne oznake in so bili pod poveljstvom glavnega štaba republike. Na koncu koncev, pravi Hrvatska matica, nimamo poveljnika JLA ampak le poveljnika oboroženih sil SFRJ.

Kot sem že omenil, so hrvaške "družbeno-politične" organizacije od ZK navzdol obsodile študentovsko stavko, češ da se "posamezniki v študentskem vodstvu, ki se skrivajo za platformo ZKH in njenih najvidnejših predstavnikov, dejansko ženejo za svojimi lastnimi cilji in se s tem objektivno uvrščajo med nasprotnike sprememb, ki se dogajajo v naši družbi". Mika Tripalo je študente tudi opozoril, da se motijo, če mislijo, da s to radikalno akcijo podpirajo hrvaško politično vodstvo ali "posameznike v njem, katere često omenjajo" - t. j. njega in Savko. Nasprotno je res: s tem lahko dovedejo do "tragičnih posledic" in do obrata v politiki vodstva. Ni povedal, kakšne naj bi bile te "tragične posledice", a nekateri smatrajo, da bi radikalne zahteve Hrvatov lahko dovedle do tega, kar jim je že enkrat - v ne tako davni preteklosti - grozilo: vojaška zasedba in mogoče odstranitev sedanjih voditeljev z lutkami, ki bodo bolj poslušne. Z ozirom na to, da se nekateri stavki niso pridružili, ali so o njej kasneje spremenili mišljenje, kaže, da imajo nekateri prav take slutnje. V prihodnji številki bom seveda že lahko poročal o končnem izidu te nove afere.

'GRE ZA ENOTNOST PRIMORSKE'

KLIC TRIGLAVA je že dvakrat objavil članek o političnem dogajanju na Primorskem, enkrat pod naslovom 'Nevarna igra z ognjem', drugič pa pod 'Zmeda pred volitvami'. Politični sodelavec KT skrbno spremlja izjave in korake, ki so jih storile politične skupine ali posamezniki, razčleni stanje in izvajajo svoj prav. Proti temu, kar človek prebere, res ni mogoče ugovarjati, toda članki izzvenijo le enostransko. Nehote delajo vtis, da pisec zagovarja edino le demokratični politični skupini v Trstu in Gorici, kajti v svojem pisanju nikakor ne jemlje v obzir slovenske enotnosti in skupnega nastopanja na Primorskem, ampak daje vso težo posameznim izjavam skupin, zadržanju ene in druge osebnosti itd. Vendar sem kljub temu prepričan, da je treba ceniti pozornost in skrb, ki jo politični sodelavec in uredništvo KT posvečata samejski Sloveniji.

Omenjeni dogovor med SDZ Gorica in SS je bil brez dvoma sklenjen v dobri veri obeh strani. S tem naj bi se omogočilo tudi goriški slovenski skupnosti, da lahko pošlje svojega zastopnika v deželni svet, kajti računajoč predvsem na podporo svojih domačih volilcev, ki jih je manj kot v Trstu, bi le-ta take možnosti skoraj ne imel. Toda konec koncev je pomembno za zastopnika v deželnem svetu predvsem to, kako uspe, ne pa odkod prihaja. Dr. Štoka je deloval izredno plodno in je tudi zaupanje Goričanov popolnoma opravičil.

Sporazumu za enoten volilni nastop se je pridružila tudi Slovenska Levica (SL), ki pa ni sklenila nobenega dogovora s SDZ v Gorici, njen kandidat pa je bil izvoljen na skupni listi na drugem mestu. Če dr. Štoka odstopi, gre torej zastopniku SL prof. Vrabcu po zakonu mesto deželne svetovovalca, kajti zastopnik SDZ Gorica dr. Sfiligoj je

bil izvoljen na tretjem mestu na listi. Imajoč pred očmi nepredvideni položaj in pa plodno delovanje dr. Štoka, se je SLG Gorica, ki je član SDZ Gorica, odločilo, da podpre še naprej dr. Štoka, ki je že sporočil svoj odstop v skladu z dogovorom, da naj bi ostal do konca mandatne dobe. S tem nikakor ni bilo izraženo nezaupanje prof. Vrabcu ali samemu dr. Sfiligoju, kajti izpolnitev dogovora ali vstop drugoizvoljenega kandidata bi stanje z vidika zблиževanja in povezave Slovencev, tako eno kot drugo, samo še poslabšalo.

Reči moramo, da so vse skupine težavni položaj dojele in zavzele razumevala stališča, zlasti pa prof. Vrabec in sam odvetnik dr. Sfiligoj. SDS Gorica, kateri dr. Sfiligoj pripada, se je upravičeno sklicevalo na omenjeni dogovor in zahtevalo načelnih jasnosti, saj je bila prav nejasnost povod, da je prav v Gorici prišlo na zadnjih volitvah do precejšnje škode pri samostojnih slovenskih skupinah. Nekaterih netaktnih ravnanj posameznikov pa ni mogoče istovetiti z zadržanji skupin in tudi KATOLIŠKI GLAS, ki je na hitro zaključil polemiko, ni istoveten s SLGibanjem Gorica, kot bi se lahko razumelo iz enega člankov v KT. Domnevamo, da so se nesoglasja umirila in da so vsi na Primorskem uvideli, kaj je za skupna prizadevanja najbolje ter da se je zadeva v duhu skupnosti rešila.

Naloge, ki čakajo vse slovenske politične skupine na Primorskem pa so mnogo zahtevnejše, kot pa so večna medsebojna pogajanja in želeti bi bilo, da bi jih pisec člankov v KT omenil. Potrebno je tudi dogovarjanje na enoten nastop tudi s slovenskimi predstavniki na listah italijanskih strank. Dejstva so taka in ni jih mogoče prezreti, tudi če se s tem ne strinjamo. Potrebno je iskati stikov z matično domovino, življenjsko potrebno za zamejstvo, naj si bo matična domovina kakršnakoli že. Dejstvo je, da je matična in da v njej živi milijon in sedemsto tisoč Slovencev. Potrebno je tudi, da se čim prej postavi samostojne slovenske liste tudi v Slovenski Benečiji, kot so jih v Kanalski dolini. Tudi če začeten uspeh ni poseben, je treba biti dosleden.

Do vseh poskusov zблиževanja so najbolj nepristopni prav vodje demokratičnih Slovencev, naj si bo do matične domovine ali do slovenskih predstavnikov v italijanskih strankah. Tega KLIC TRIGLAVA ne zapiše, dasi omeni napake drugih skupin. Prav tržaška SDZ je tista, ki najbolj razbijaško deluje. Izstopila je iz Slovenske skupnosti ob času znanih afer v Dolini, toda bile so končno osebne zadeve, ki so prerasle v skupnostne spore. Drugič pa je, da je tržaška SDZ tik pred volitvami pristopila v skupen volilni nastop k SS, ni pa vanjo več vstopila. Zahtevala je namreč, da mora biti članstvo v SS edino le preko ene od sestavnih skupin, ne pa tudi neposredno možno, kot je do tedaj predvideval statut SS. Toda tudi ko je Slovenska skupnost primerno preuredila statut, je SDZ Trst ostala zunaj nje.

KLIC TRIGLAVA daje priznanje za dolgoletno delovanje dr. Sfiligoju in ima nedvomno prav, ker on gotovo zasluzi več priznanja, kot pa mu ga dajejo. Toda goriško slovensko skupnost tare pomanjkanje primernih mladih kadrov in poverjenikov, to bi moral Klic povedati. Dr. Sfiligoj tudi ne more večno stati na okopih, treba je dati možnosti tudi mlajšim, sicer bo slovenska politična organizacija v Gorici v nevarnosti, da se odmakne v višave namišljene pomemb-

nosti, kot se zgodi s slovensko skupnostjo v Argentini.

Ali se mogoče motim, če se mi dozdeva, da stari kranjski klerikalno-liberalni spor, ki mu danes v zgodovini dajejo slovensko obeležje, še danes obstaja, tudi v sami Sloveniji, je zavzel je novo obleko in zares postal po obsegu slovenski že v samem zamejstvu kot tudi v zdomstvu. Slovencu preprosto ni več mogoče izoblikovati osebnega prepričanja, ne da bi ga prištel k eni ali drugi stranki, mu očitali grehe političnih prednikov in mu dokazali, kako navija vsak za svoje ali še celo sam zase. Vse to politično strankarstvo nam odtujejo slovenske ljudi, strankarili bomo in se končno zastrankarili.

GLAS IZ PRIMORSKE.

Od urednika:

Avtor gornjega članka mi ni poznan, ker se ni podpisal; kljub temu članek objavljam, ker smatram, da je koristen v tej razpravi, vendar pa pričakujem, da se mi bo avtor predstavil.

Politične dogovore je treba izpolniti ali pa skupno poiskati formulo, ki naj v spremenjenih ali nepredvidenih prilikah nadomesti prvotni dogovor. Enostranska odpoved, slabo podkrepjena, diši po nacistični praksi. Pri tem ni nič važno, če je bil zadevni kandidat uspešen in če imajo v Gorici mlade kadre.

Ako so nekatera dejanja povzročena od posameznikov, potem jih morajo politična vodstva obsoditi, ne pa nanja molčati, če hočejo ohraniti pri partnerju vero v svojo iskrenost in dostojnost.

Kar zadeva Slovensko skupnost v Trstu, smatram, da je bila to koalicija in da je možno osnovni sporazum spremeniti samo s pristankom vseh partnerjev. Zdi se mi, da v tem leži izvorna težava s tržaško SDZ.

Kar zadeva klerikalno-liberalno mentaliteto, se v glavnem strinjam s piscem. Dodal bi, da so jo na Primorsko zanesli emigranti. Bralci KT naj iz pisanja tega lista sami zaključijo, če je tudi KT bil kdaj partner v tej nesrečni zaroti.

Kar zadeva odnos do domovine in laških strank, je to ločena zadeva od predstavnške afere. A bom skušal dobiti jasen odgovor iz Trsta in Gorice o tem, da bodo stališča jasnejša kot so trenutno. DP

GORIŠKO SREČANJE

V gradu Kromberk pri Novi Gorici so se 8. maja zbrali predstavniki primorskega revialnega tiska ob priliki stoletnice izida časnika Soča. Razpravljali so o pomenu slovenskega tiska kot povezujočega dejavnika slovenske narodne skupnosti tostran in onstran meje. Urednik tržaškega ZALIVA dr. Boris Pahor je tedaj povedal nekaj zanimivih misli, ki jih je vredno ponatisniti, kot so bile objavljene v SREČANJIH, ki izhajajo v Novi Gorici (štev. 29-30, leto VI.)

ZAMEJSKA SKUPNOST KOT NARODNI SUBJEKT

Uvodoma ob primerjavi z južno-tirolskim vprašanjem dr. Pahor ugotovi, da smo zelo daleč od tega, da bi bila slov. narodna skupnost v zamejstvu priznana kot pravi subjekt, ki sopodpiše kak sporazum. Potem:

"Ostaja zdaj vprašanje, kako naj gledamo na prihodnost. V prvi vrsti moramo spremeniti 'uradno' definicijo o narodni skupnosti, ki živi tokraj matične meje. Res, da se v zadnjem času poudarja ideja o skupnem kulturnem prostoru. A ta definicija je polovičar-

ska, ker ne postavlja narodne skupnosti tokraj meje kot subjekta v razmerju do večinskega naroda. Povezava z matico v skupnem kulturnem prostoru je lahko pozitiven dejavnik samo takrat, ko nas tako na Primorskem kakor na Koroškem ne bo razprševala na dolgo razdobje preračunana praksa večinskega naroda. Konkretno: nič ne bo rešil pevski zbor, ki bo šel z Raven pet v Železno kapljo, če ljudje na Koroškem ne bodo enakopravni z nemško govorečimi v šoli, v uradu, na cesti itd. Prav tako ne bo pevski zbor iz Sežane v Trstu utrajeval naše zavesti, če pa so sedemnajst let po podpisu Memoranduma njegovi člani ostali mrtva črka.

Odklanjamo frazo 'manjšina je most', dokler ni izpolnjena zahteva, da postane ločena narodna skupnost subjekt. Komaj takrat, ko bo taki narodni skupnosti priznana etična, kulturna in tudi gospodarska identiteta, lahko začnemo govoriti o vlogi mostu. Drugače je vse skupaj samo mimikrijsko leporečje, za katerim narodna skupnost v zamejstvu razpada.

Drugo, kar sledi iz resnice - narodna skupnost v zamejstvu mora biti subjekt, je to, da edino tak subjekt lahko potrdi to, kar se o njem sklene. Če tako za usodo ločenih delov zaskrbljena matica ima lahko za primerno nekaj, česar ločeni narodni del ne more sprejeti. Pa tudi etično pravilno je, da matica svoj dogovor da v odobritev predstavnikom ločenega dela, ki je na tujem od večinskega naroda etnično ločen in samostojen subjekt.

Svetovnonazorske vezi niso dovolj

Tretja posledica takega gledanja na etnično skupnost kot na subjekt je, da matica ne sme biti povezana s svojim zamejskim delom samo po svetovnonazorskih kanalih, ampak mora biti zanj zamejska narodna skupnost enoten narodni subjekt. Nihče ne zanika matici možnosti bolj ali manj tesnih ideoloških vezi; zdravo gledanje pa ne prenese, da bi bile take enosmerne vezi merodajne in celo odločilne.

Res je, da zdaj tudi v uradnih matičnih izjavah bremenimo izraženo željo o enotno izoblikovani zamejski volji, a kakor je tako hotenje načelno vse pohvale vredno, vendar ne more biti odrešitveno, dokler so tako na Primorskem kot na Koroškem določene ustanove in osebe deležne vsega matičnega zaupanja in podpore, (ne glede na vrednost njihovih načrtov in del), druge ustanove in osebe pa so v najboljšem primeru samo tolerirane.

Četrtrič. Tržaški slovenski dnevnik naj bo izraz narodne skupnosti kot subjekta, ne samo glasilo tistih ljudi, ki so bili enkrat za vselej posvečeni kot dnevni glasniki zamejskega življa. Vsem zamejskim Slovencem namenjen list bi lahko bil politično in kulturno in gospodarsko glasilo, ki bi po kakovosti ne imel nikomur nič zavidati. Tako pa se slovenske sile razdajajo v enem dnevniku in štirih tednikih in še drugih občasnih listih, ker dnevni ni tribuna vseh Slovencev.

Tako si v Trstu ne moremo misliti, da bi mogli sprožiti v dnevniku kakršnokoli polemiko v zvezi s tezami, ki jih zastopa ta časnik ali pa organizacije, katerih je izraz. Pa tudi samo polemičnega pisma ni upati, da ga bo človek našel v dnevniku, razen če bo obravnavalo kako jezikovno vprašanje. Pa še to ne zmeraj. Tako smo zamejski Slovenci praktično v kurateli, če pa kdo hoče povedati svojo misel, mora gostovati v enem izmed tednikov in si tako nakopati obsodbo, da se je prodal klerikalcem ali liberalcem ali komur že bilo. Če kaj objavi v dnevniku, pa se takoj udinja rdečim. Zato je nujno, da ima narodni subjekt v zamejstvu široko zasnovano, odprto

in pestro glasilo, kateremu bo predvsem pomembna homogenost slovenskega življa, ne pa svetovnonazorska usmerjenost.

Petič. Matično javnost naj njen tisk obvešča o vsej narodni skupnosti v zamejstvu, ne samo o tistem delu narodne skupnosti, ki je povezan z matičnim tiskom. Dopisnik - trajen ali priložnosten - ne sme biti svetovno nazorski poročevalec, ampak razgledan človek v vse smeri. Matična javnost mora od njega zahtevati širino, uredništvo, ki ga pošlje z doma, mu mora zrelo vrednotenje narodnega občestva zunaj meja postaviti kot pogoj dodelitve službenege mesta v zamejstvu.

Matičnega dopisnika ne sme absorbirati neki zamejski forum. Načelno naj bi dopisnik poročal tudi to, česar nekateri zamejski krogi ne bi radi slišali. Zavedam se, da se te zahteve lahko komu zdijo naivne, ko pa je doslej vse teklo po desetletja zglajenih tirnicah; a če naj zagovarjam tezo, da neko občestvo lahko preživi nenaklonjeno usodo samo, če bo osbtajalo kot subjekt, potem mora biti matica poučena o celotnem njegovem življenju.

Šestič. Čemu motnje v kroženju slovenskih publikacij? Publikacije, ki izhajajo v zamejstvu, morajo biti na razpolago matični javnosti. Prav gotovo, da ima to, kar izide v zamejstvu, svojo podobo, ki se kdaj ne strinja z uradno matično, vendar mora biti današnja zrela evropska družba na tekočem o vsem, matična družba pa še posebej o tem, kar se tiče od nje ločenega dela narodovega telesa. Matičnemu človeku morata biti Trst in Gorica bližji od Kaira ali New Delhija in zamejski slovenski volivci bolj poznani kakor volivci Indire Ghandi. Kar se pa tiče tržaških in koroških glasil ter revij, je neizpodbitno dejstvo, je da v prvi vrsti skrb vseh teh usoda slovenstva, usoda preživetja ali pogina, in tudi kjer se kdaj nazorsko vprašanje upira matičnemu nazorskemu gledanju, se to dogaja predvsem takrat, ko gre za postavitev narodnega principa pred nazorskim.

Narod je človekovo zatočišče pred alienacijo.

Sedmič in zadnjič. A o tem naj preberem odlomek iz avstrijske VOLKSZEITUNG, kakor ga je prineslo ljubljansko DELO 25. 2. 1971:

'Če bo Italiji nedvoumno jasno, da avstrijska država ter javno mnenje budno spremljata usodo južnih Tirolcev, potem se bo pač izogibala kakorkoli zaobiti dosedanje dogovore oziroma zavleči uresničitev dosedanjih obljub. Južna Tirolska in z njo Avstrija si bosta pred Rimom lahko vknjižili uspeh le z odločnim nastopom, ki bo izpričeval, da pri gotovih predlogih ni nobenega odstopanja. Le tako je mogoče preprečiti morebitne težnje po nadaljnji asimilaciji.'

Natanko isto velja tudi za nas, samo s tem dodatkom, da Avstrija v zadnji vojski ni igrala tako pomembne in pomembne vloge kot Slovenija in da je zato toliko bolj poniževalno za nas zamejske ljudi na Tržaškem, Goriškem, še posebej pa na Beneškem, in na Koroškem, da prosjčimo za priznanje narodnih pravic.

S tem bi končal ta svoj ekskurz po vprašanih, ki so pri nas naša vsakdanja skrb. Rekel bi morebiti samo še to, da je narod danes zmeraj bolj eden izmed poglavitnih človekovih zatočišč pred alienacijo. Vsak dan jasneje je videti, da nas svetovna ali planetarna, kakor jo radi imenujejo nekateri novi esha-

tologi pri vas, domovina ne bo mogla osrečiti, če ne bo sestavljena iz živih, poglobljenih, duhovno in življenjsko samobitnih narodnih občestev.

Kar se pa tiče narodnih skupnosti, ki so ločene od matice, bi rad končal s podobo iz Homerja, ker je ta s svojim Odisejem tako nazorno upodobil človekovo usodo. Tokrat bi se ustavil ob obisku pri Polifemu, velikanu z enim očesom. Ta enooki antropofag se mi zdi kakor nalašč ustvarjen simbol za državo, ki je etat-nation, in ne dopušča, da ji kdorkoli krha njeno jezikovno - duhovno celovitost. V taki državi je drugorodec (tako nas imenuje fašistično izrazoslovje - alloglotto) kakor Odisej ujet v sovražni jami, v jami, ki nima izhoda. In da se reši, mora postati Nihče, mora se potuhniti, nekako shlapeti, če je mogoče.

V slovenski zgodovini smo bili večkrat taka nihčeta. V vojnem času pa smo s svojim uporom nehali z odmišljanjem. Vse kaže, da je v povojnih letih stara travma spet začela pronicati. Upati je, da je ta povojna doba mimo. Vsekakor pa vam zagotavljam, da v zamejstvu, tako pri nas na Tržaškem kakor - zgodil se je čudež - tudi na Koroškem narodna skupnost noče biti amorfna množica, noče biti katalizator za različne bolj ali manj trgovske spojine, noče biti Nihče v pogubni jami, ampak subjekt v Evropi dvajsetega stoletja, ki je premagala črno in rjavo diktaturo v imenu prostosti in zvestobe narodne biti številnih narodov, med katerimi Slovenci nismo bili zadnji."

PRED ZAKLJUČKOM LISTA

V dopolnilo članku na 8. strani: Zagrebški študenti so odbili poziv hrvaškega partijskega vodstva, naj končajo svoj štrajk v sredo 1. decembra. Tega dne se ima sestati prezidij Zveze komunistov Jugoslavije, kjer bodo brez dvoma obširno razpravljali o zagrebškem uporu. Po študentskem načrtu naj bi se stavka nadaljevala do petka, 3. decembra, ko naj bi na plenarnem študentskem sestanku določili nadaljnjo akcijo.

Slovenska levica v Trstu je 22. novembra naslovlila odprto pismo Slovincem, v katerem poroča o stališčih, ki jih je izvršni odbor SL sprejel na minulih sestankih in ki zadevajo politiko slovenske manjšine v Italiji. Pismo ni samo aktualno, ampak je tudi nov in demokratičen način v tržakem okolju, kako sorojakom in volivcem na odprt in konkreten, in seveda kritičen, način predočiti probleme današnjih dni. Dasi je pismo dokaj dolgo, bomo poskušali objaviti ga v prih. številki, ker je vredno, da se slovenska javnost upozna s stališči Slovenske levice.

31. decembra bo prenehal veljati zvezni zakon o verskih skupnostih. Dasi Hrvati ni mislijo sprejeti nov nadomestni zakon, bodo to storili v Ljubljani, vendar pa bo po vsej verjetnosti za prehodno dobo slovenska skupščina privzela sedanji zvezni zakon, dokler si sama ne izdela odn. sprejme republiškega. Oblasti so mnenja, da je treba urediti vprašanje gradnje novih cerkva, kjer da često cerkveni predstavniki postavljajo pretirane zahteve. Pravice študentov na verskih šolah naj bodo izenačene s pravicami onih na državnih. Dodatni problem je verski tisk. (ds)

KULTURA IN OMIKA

Poroča
Spectator

ŠE O SVOBODI TISKA

Ljubljansko DELO poroča, da prihaja v 'zamejstvo' 75 izvodov DELA, 125 TOVARIŠEV, "nekaj več" izvodov TE-
DENSKE TRIBUNE, dva KMEČKA GLASA in 10 primerkov
NAŠI DOMA. DELO meni, da je to število skromno, toda
dejstvo je, da prodaja teh časopisov v 'zamejstvu' nihče
ne ovira. Ako je število skromno, to zavisi pač od števila
kupcev. Nihče pa ne ve, kako skromno bi bilo število
prodanih zamejskih časopisov v matični Sloveniji, ako bi
prodaja tam bila odvisna samo od kupcev...

V DEFENZIVI

Komisija CK Zveze komunistov Slovenije se je pred
dobrim mesecem sestala, da bi pretuhtala, kako povečati
idejni vpliv marksistične misli na področju kulture in kako
v skladu s temi idejnimi izhodišči usmeriti razvoj kulture.
Komisija se je odločila za to pobudo zato, ker žive ljudje
doma v "zapleteni situaciji", ko je "marksistična misel
v defenzivi in je pri mladem rodu vse manj navzoča".
Kot poročajo so nekateri iskali vzroke za to v spremenjenih
družbenih razmerah zadnjih desetletij in v okoliščini,
da je marksistična teorija morala sklepati začasne ideološke
kompromise. Prav tako so nekateri menili, da bi morali
potegniti ločnico med dejanskimi marksisti in marksisti,
ki se za to samo proglašajo, obenem pa sprejemajo naj-
različnejše modne filozofske tokove.

ODBOR PEN KLUBA

Na rednem občnem zboru slovenskega centra Pen
kluba so za predsednico znova izvolili Miro Mihelič. Taj-
nik je Bogdan Pogačnik, člani upravnega in nadzornega
odbora pa so Miloš Mikeln, Matej Bor, Božidar Borko, Jaro
Dolar, Edvard Kocbek, Anton Ingolič, Branko Rudolf, Filip
Kumbatovič, France Stele, Josip Vidmar in France Vodnik.

MALO VEČ TEATRA

Šentakobsko gledališče v Ljubljani je septembra pra-
znovalo svojo 50-letnico. Ob tej priliki ga je Tito odliko-
val z redom za zasluge za narod s srebrnimi žarki. Drugi
igralci so dobili red dela s srebrnim vencem, red dela z
zlatim vencem, red za zasluge za narod a srebrno zvezdo
in red republike z bronastim vencem. Ker se na vse te rede
in odlikovanja ne spoznam, ne vem, kakšna je njihova hi-
erarhična lestvica, toda ker me Tito spominja na Goeringa
me tudi vsi ti venci spominjajo na nemške viteške križe, vi-
teške križe s hrastovim listom, viteške križe z diamanti itd.

KNJIŽNE NOVOSTI

Slovenska Matica je izdala prvo knjigo "Slovenske
ljudske pesmi", nove sistematične, znanstveno-kritične
izdaje, ki bo predvidoma obsegala deset zvezkov in bo na
novo zbrala in ovrednotila celotno besedno in muzikalno
gradivo ljudske poezije z vseh slovenskih pokrajin, tudi o-

nih zunaj državnih meja. Uredniki so Zmaga Kumer, Milko
Matiččetov, Boris Merhar in Valens Vodušek. Pri Matici je
tudi izšla prva knjiga nove zbirke sedmih knjig, ki bo vsebo-
vala zgodovino slovenske filozofije. Njen avtor je Ivan Ur-
bančič in nosi naslov "Poglavitne ideje slovenskih filozofov -
Med sholastiko in nesholastiko". V priredbi in z novim uvodom
Kajetana Gantarja pa je izšel popravljen prevod "Dnevnika
cesarja Marka Avrelija", delo pokojnega Antona Sovreta.

Cankarjeva založba je v sodelovanju z muenchensko
založbo našega rojaka dr. dr. Trofenika predčasno izdala Val-
vazorjevo Topografijo vojvodine Kranjske. Sedaj pripravlja
Vischerjevo Topografijo vojvodine Štajerske, ki bo izšla v
dveh delih.

Založba je tudi izdala reproducirani ponatis Kopitarje-
vega dela, napisanega v nemščini, Grammatik der slavischen
Sprache in Krain, Kaernten und Steyermark. Knjiga je prvič
izšla leta 1809 pri Kornu v Ljubljani. Spremnio študijo k ponat-
isu je napisal dr. Rudolf Kolarič.

Književnik Rade Bordon, dosedanji sodelavec Mladinske
knjige, je bil postavljen za upravnika in odgovornega urednika
založbe Mohorjeve družbe v Celju.

Državna založba Slovenije bo v kratkem izdala svojo
stoto knjigo - deseti zvezek Cankarjevega Zbranega dela.
Obenem bo izdala tudi tretji zvezek Prežihovega zbranega
dela. V pripravi je tudi umetniška monografija o Rihardu
Jakopiču, ki bo izšla v več svetovni jezikih na 232 straneh
velikega formata. Obsegala bo 81 barvnih reprodukcij Jako-
pičevih najpomembnejših del in bo stala 300 din (okoli £8
odn. \$19).

Izšli sta prvi dve številki tržaškega DNEVA, slovenskega
družinskega mesečnika na Primorskem.

OBLETNICE

9. novembra 1835 se je rodil skladatelj Davorin Jenko,
avtor slovenske himne "Naprej zastava slave". Mož je napi-
sal 31 spevoiger in okrog 200 samospbevov.

10. novembra 1819 je umrl Baron Žiga Zois, ki je bil
nad dve desetletji središče slovstvenega dela na Slovenskem.
Po očetu je bil italijanskega, po materi pa slovenskega rodu.

Osemdesetletnico je dočakal nestor slovenskih kiparjev
Janez Sajovic, doma iz Stare vasi pri Postojni.

V spomin na Staneta Severja so v Ribnici na Pohorju
odkrili spominsko ploščo na zgradbi, v kateri je pokojni ve-
liki slovenski igralec nastopil zadnjič na odru decembra 1970.

SLOVENSKI DOM V GORICI

Občinski svet v Gorici je odobril lokacijo za zgraditev
slovenskega kulturnega doma. Potrebno je sedaj še gradbeno
dovoljenje in pa pristanek pristojnih oblasti v Trstu in Rimu.

PRI JUŽNIH BRATIH

Črnogorska vlada se je odločila ustanoviti univerzo v
Titogradu. Predlog predvideva več fakultet in inštitutov ter
prvo stopnjo glasbene akademije.

Založba Maticе Srpske v Novem Sadu bo izdala Jugo-
slovenski književni leksikon, za katerega pravijo da je prvi
leksikon, ki obsega celotno literaturo narodov in narodnosti
Jugoslavije od najstarejših časov do danes.

ZELO OBŠIRNO TURNEJO V TUJINI JE OPRAVIL V OKTOBRU predsednik Tito, ko je najprej obiskal Perzijo, indijsko prestolnico Delhi in egiptovsko glavno mesto Kairo, zatem pa Združene države Amerike, Kanado in Vel. Britanijo. V zvezi z njegovo prisotnostjo na proslavi 2500-letnice perzijskega cesarstva je Pavle Kristan objavil v študentski TRIBUNI članek, naslovljen na Tita, v katerem je znova načel načelno vprašanje o dilemi med ideološko načelnostjo in političnim pragmatizmom odn. realizmom. To številko TRIBUNE je potem ljubljansko okrožno sodišče prepovedalo, češ da žali predsednika republike, kar pa je po zakonu prepovedano. Medtem ko je komite univerzitetne komisije ZKS smatral prepoved za upravičeno, dostavljajoč pri tem, da je šlo bolj za uredniški spodrsrljaj kot pa za nameren napad na Tita, je študentski poslanec slovenske skupščine Tone Remc na skupščini ljubljanskih visokošolskih študentov izjavil v imenu sveta TRIBUNE, da člani tega organa ne menijo, da je bil Kristanov članek "v celoti škodljiv" in da so mnenja, da je prispeval k razčiščenju omenjene dileme. Kljub temu pa je dotična številka TRIBUNE ostala prepovedana.

Pred odhodom v Ameriko je Tito dal dva intervjuja - enega za WASHINGTON POST in drugega za televizijsko družbo CBS. Dopisniku POŠTE je med drugim povedal, da je skupna jugoslovansko-sovjetska izjava, ki je bila objavljena ob priliki Brežnjevega obiska, "potrdila beograjsko deklaracijo iz 1955. leta, ki razglša načela neodvisnosti suverenosti, enakopravnosti in nevmešavanja za trajno podlago odnosov med deželama." Gospodarski sistem Jugoslavije omogoča samoupravnim gospodarskim organizacijam, da se vsestransko povezujejo s tujimi partnerji. Konkretni rezultati so odvisni od interesov in pobud jugoslovanskih podjetij kot tudi njihovih tujih partnerjev. "Nam je do tega, da bi naše gospodarstvo razvilo čimbolj raznolike oblike sodelovanja s tujimi partnerji, v številni skupne naložbe in sodelovanje na tujih tržiščih. Nama vlada je sprejela vrsto ukrepov, da bi olajšala in zboljšala tako sodelovanje," je rekel Tito. Pri tem je imel v mislih ukrepe, ki dajejo tujim partnerjem gotove garancije, kar zadeva njihove investicije v Jugoslaviji.

Komentator CBS Walter Cronkite je vprašal Tita, če se je Brežnjevi zanimal za kako pomorsko oporišče na Jadranskem morju. "O tem se nisimo pogovarjali," je odgovoril Tito. "Mogoče bi to marsikdo želel. Toda to je naše. Od nas ni tega nihče zahteval, a tudi ko bi, mi tega ne bi privolili. Mi hočemo biti popolnoma neodvisni od vseh." Tito je tudi kritiziral tuja poročila o jugoslovanskih manevrih 'Svoboda 71', češ da so bila naperjena proti Vzhodu, Titu se je zdelo, da nekateri časnikarji nimajo drugega dela kot da delajo razne kombinacije. Kar se tiče Vietnama, se je Titu zdelo, da bi Nixon pridobil na ugledu, če bi umaknil ameriške čete. Rekel je, da je bilo za Francoze koristno, ko so potegnili svoje čete iz Vietnama za časa Mendes-Francea in da je de Gaulle postal velik, ko je umaknil francoske sile iz Alžirije.

Ameriški zunanji minister William Rogers je enako pred Titovim obiskom dal intervju urednici beograjske televizije Veroslavi Tadić, v katerem je rekel, da "države vedno ni treba ocenjevati po njihovi velikosti. Bolj jih je treba ceniti po pomenu, ki ga imajo. Ko pa gre za Jugoslavijo," je rekel Rogers, "ima zaradi svoje zgodovine, zemljepisnega položaja in še posebej zato, ker jo vodi predsednik Tito, zelo pomembno vlogo v svetu in še posebno med neuvrščenimi državami. Zato menimo, da je obisk predsednika Tita v naši državi zelo pomemben," je dejal Rogers. Tito bi recimo lahko znova pomagal doseči začasni sporazum med Izraelom in Egiptom.

Tito in Jovanka ter njuno spremstvo, ki je vključevalo tudi člana predsedstva SFRJ Kira Gligorova ter članice zvezne vlade Mirjano Krstinić, so prispeli v ZDA 28. oktobra, kjer so ostali do 2. novembra. V skupnem poročilu o obisku so nanizali vprašanja, o katerih se je Tito pogovarjal z Nixonom, a njegovi sodelavci s člani ameriške vlade. Med drugim je v poročilu tudi rečeno, da sta trden mir in resnična varnost neločljivo povezana in da ju je mogoče doseči le, če ta mir in varnost zajameta vso Evropo in ne le ta ali drugi del. Kar se jugovzhodne Azije tiče, sta obe strani navedli svoje stališče.

Ko je Nixon pozdravljal Tita pred Belo hišo, je v svojem nagovoru tudi navedel kitico iz teksta "jugoslovanske himne" (Hej, Slovani), v kateri je rečeno, da "bomo stali trdno kakor zidi grada". Naglasil je, da naj bo tudi prijateljstvo med Jugoslavijo in ZDA tako trdno in da naj temelji na načelih, da morajo biti vse dežele na svetu neodvisne in svetovni mir nerazrušljiv kot granit. NEW YORK TIMES je v svojem komentarju priklical v spomin Nixonovo oceno Tita pred desetimi leti: "Ni mogoče reči, da bi bil Tito v zavezništvu s svobodnim svetom. Tito je predvsem v zavezništvu s Titom. Kljub temu ga moramo ohrabriti v neodvisnem stališču, za katerega se je odločil."

Tito si je ogledal vesoljski center v Houstonu in tamkajšnji medicinski center z inštitutom za rehabilitacijo in raziskovanje, v katerem delajo tudi jugoslovanski strokovnjaki, posebno s klinike v Ljubljani. Na tiskovni konferenci v Washingtonu je Tito rekel, da se "ne bojimo nobenih groženj" in da "smo to odkrito povedali tudi Brežnjevi in drugim". Poskusi razdora znotraj Jugoslavije pa ne prihajajo od vlad, je rekel Tito. Na Zahodu imamo ustaše in četnike, na Vzhodu pa kominformovce. "Ti poskusi pa nas sploh ne skrbijo. Imamo dovolj moči, da jih onemogočimo." Na vprašanje, ali obstaja kakšen vidik ameriškega družbenega sistema, ki mu je posebno všeč, je Tito odgovoril: "Zelo cenim poslovnost ameriških businessmanov. S takšno demokracijo, kakršno imate vi, pa se ne morem ravno strinjati. Mi imamo drugačen sistem: demokracije. Pri nas demokracija velja za širok krog ljudi, za tiste, ki delujejo destruktivno, pa pri nas ni demokracije. Mi vsaj želimo, da je ne bi bilo za destruktivne elemente." Na vprašanje, ali misli, da bi Sovjetska zveza morala ostati na Čehoslovaškem, ali pa se iz nje umakniti, je Tito odgovoril z enim stavkom: "To je čehoslovaška zadeva, v to se ne vmešavam."

V Los Angelesu se je Tito srečal z različnimi filmskimi zvezdniki in s skupino kakih 500 Američanov jugoslovan-

skega rodu, za katere je priredil sprejem generalni konzul v Kaliforniji v hotelu Plaza. V svojem nagovoru je Tito zatrdil, da so v Jugoslaviji rešili nacionalno vprašanje, oblikovali šest republik in sprejeli ustavna dopolnila, ki dajejo še večje pravice vsakemu narodu in vsaki republici. "Delavski razred, delovni ljudje upravljajo svoje tovarne in podjetja," je rekel Tito. "Pogosto se govori o tem, kje bo Jugoslavija jutri. Tam bo, kjer je danes. Jugoslavija ima svojo pot, svoj sistem. Želi imeti dobre odnose z ZDA in Sovjetsko zvezo ter vsemi drugimi narodi," je izjavil Tito. Medtem ko se je v hotelu vršil ta sprejem, so se pred hotelom vršile protititovske demonstracije.

Kar zadeva gospodarsko stran obiska v ZDA, napovedujejo, da bo ameriška vlada dajala ameriškemu kapitalu garancije za naložbe v jugoslovansko gospodarstvo. Hkrati bi se vlada navzven zavarovala z ustreznim meddržavnim sporazumom, sklenjenim z Jugoslavijo. Zakon o tem bo moral sprejeti Kongres. V prihodnjih petih letih naj bi skozi različne oblike kreditov in skupnih naložb mobilizirali okrog eno milijardo dolarjev. Skupne naložbe bi osredotočili na nekaj velikih industrijskih in drugih projektov. Uspeh le-teh bi spodbudil ameriške poslovne kroge, da bi izdatneje investirali v jugoslovansko gospodarstvo. Pan American se zanima za nadaljnje sodelovanje pri gradnji hotelov in razvoju turizma. Trgovsko omrežje Sears se zanima za nakup jugoslovanskega blaga za široko potrošnjo. Med razpravami je bila tudi omenjena zamisel, naj bi Jugoslavija nastopila na newyorškem finančnem trgu s svojimi obveznicami in si tako zbrala dodatna sredstva za gospodarski razvoj. Razpravljali so tudi, kako povečati prodajo jugoslovanskih živilskih konzerv ameriškim četam v Evropi, o angažmanu jugoslovanskega vojaškega gradbeništva in o vzajemnih dobavah posameznih vrst lahkega orožja. Znanstveno, tehnično in tehnološko sodelovanje bi tudi napredovalo. Letos je v njem angažiranih kakih 15 milijard dolarjev v dinarskih sredstvih, s katerimi mi spričo prejšnjih dobav in kreditov razpolaga vlada ZDA. Predvidevajo, da bi se obseg tega sodelovanja lahko povzpел prihodnje leto na 20 milijonov dolarjev, kmalu pa tudi na 25 milijonov.

V Kanadi

Tito je na obisku v Kanadi razgovarjal s predsednikom vlade Trudeaujem v Ottawi. Obiskal je Halifax, kjer so mu na univerzi Dalhousie podelili naslov častnega doktorja pravnih znanosti. Istočasno so za častnega doktorja proglasili tudi Fitzgeralda McLeana, člana medvojne vojaške misije v Titovem štabu. Rektor univerze je v svojem nagovoru omenil tudi dejstvo, da je poznani major William Maurice Jones, ki je prispeval k zmagi Titovih partizanov, tudi bil nekaj študent te univerze. (Jones je sedaj mrtev.) V svojem odgovoru se je Tito pohvalil, da so v Jugoslaviji že leta 1950 izročili tovarne v ravnaje delavcem in ustvarili podlago za razvoj samoupravljanja, "ki danes prevladuje na vseh toriščih našega javnega življenja in dejavnosti." Glede jugoslovanske zunanje politike, je Tito še enkrat zatrdil, da "neuvrščene države dosledno obsojajo vse oblike politične

in gospodarske nadoblasti ter vmešavanje v notranje zadeve drugih, ne glede na to, kdo je protagonist takšne politike." (Na tiskovni konferenci v Washingtonu pa se Tito ni hotel opredeliti glede sovjetske zasedbe Češkoslovaške. - op. IS)

Na večerji, ki mu jo je priredil predsednik pokrajinske vlade Nove Škotske, je ta poudaril, da je Jugoslavija "po zaslugi Titove odločnosti v prvih tednih po vojni utrdila svojo neodvisnost, ker velikim silam ni dovolila vmešavati se v njene notranje zadeve." Tako Regan.

Iz Kanade so se Tito z Jovanko i spremstvom na poti domov ustavili v Angliji. Namesto da bi imeli pogovore v Londonu, kjer je prišlo do manjših protitovskih demonstracij, so vso družbo z letališča odpeljali v Chequers, rezidenco britanskega predsednika vlade zunaj Londona. Od tam so potem Tita in Jovanko s helikopterjem prepeljali na travnik za obzidjem kraljevske buckinghamske palače v Londonu, kjer sta oba bila na kosilu s kraljico Elizabeto in princem Filipom. Pred odhodom iz Anglije je dal Tito krajšo izjavo časnikarjem na letališču, v kateri je povedal, o čem je razgovarjal s premierjem Heathom. Obvestil ga je o svojih pogovorih z Nixonom in ga povabil na obisk v Jugoslavijo, kar je Heath sprejel. Glede položaja v Aziji je Tito dejal, da si "Nixon prizadeva najti boljše rešitve".

REPUBLIŠKE ZVEZE S TUJINO

Ker sta Marko Bulc in Mitja Ribičič postala člana predsedstva SFRJ, je slovenska skupščina na njuno mesto v delegaciji zbora narodov zvezne skupščine izvolila Nika Belopavloviča in Marka Kržišnika.

Odbor za znanost, kulturo in prosveto pri slovenskem izvršnem svetu je 2. nov. razpravljal o zakonskih aktih, ki jih je treba pripraviti glede delovanja izvršnega sveta in organizacije republiške uprave po sprejemu ustavnih sprememb. Predsedujoči dr. France Hočevar in člana odbora dr. Vladimir Bračič in dr. Ernest Petrič so menili, da so mednarodni odnosi stvar, ki v ustreznem obsegu spada v republiško področje in da bi bilo zato potrebno ustanoviti primeren organ pri izvršnem svetu. V zvezi s tem je vredno omeniti članek Silva Devetaka v DELU 9, oktobra "Ustavni položaj Slovenije - Zveze s tujino", v katerem navaja, da so se slovenski predstavniki v zboru narodov zavzemali za to, da bi republike prevzele soodgovornost za politiko odnosov s tujino. Pri tem so nastopali z naslednjimi utemeljitvami: 1) glede na povezanost jugoslovanskih narodov in narodnosti ni 'specifičnega problema', ki ne bi zadeval tudi drugih. 2) večja dejavnost republik pri mednarodnih odnosih krepi položaj celotne Jugoslavije. 3) ni abstraktne jugoslovanske politike, ampak mora le-ta izhajati iz narodnih interesov vseh narodov in narodnosti. 4) zaradi tega teh interesov ni mogoče uveljavljati le prek 'predstavnikov v zveznih organih', ampak je treba razvijati vse druge oblike neposrednega sodelovanja. Zbor narodov je ta načela skoraj v celoti potrdil junija 1968, a svoj izraz so našla tudi v XVI. dopolnili k zvezni ustavi.

Devetak piše, da je Slovenija že pred leti razvila znane, splošno koristne stike s sosednjimi državami, v zadnjem času pa pri menjavi delegacij s tujino prva čita Srbija in Hrvaška, atudi druge republike so že razvile svojo podobno dejavnost. Vse to pa mora biti regulirano tudi z re-

publiškimi ustavami, kjer mora biti predvideno, da delovanje republik na tem torišču temelji na treh pogojih: prvič, gibati se mora v okvirih, določenih z ustavo in zakoni, v skladu z zvezno politiko in njenimi mednarodnimi pogodbami. Drugič, povezano s prvim, republika lahko sprejema obveznosti in daje pravice le v okviru svojih, z ustavo in zakoni določenih pristojnosti. Tretjič, republike pri tem ne smejo z ničemer škodovati koristim drugih republik in državne skupnosti. Zvezna ustava in predlogi za slovensko ustavo so smiselno zajeli prva dva pogoja, medtem ko tretji ni podrobneje obdelan, čeprav je morda najvažnejši. Z decentralizacijo pristojnosti se je povečala nevarnost, da bi federacija sklenila kako mednarodno pogodbo, s katero bi kršila pravice ene ali več republik in avtonomnih pokrajin. Če bi bila zadeva, ki bi jo pogodba urejala, v popolni pristojnosti republike, bi nastale dodatne komplikacije, če prizadeta republika ne bi bila pripravljena sprejeti ustrezne zakonodaje za izpolnitev meddržavnih obveznosti. Zvezna ustava predvideva poprejšnje soglasje republiških oz. pokrajinskih skupščin, če se sklepajo mednarodne pogodbe, ki "terjajo izdajo novih ali spremembo veljavnih republiških oziroma pokrajinskih zakonov" ali ki "iz njih izvirajo posebne obveznosti za eno ali več republik ali avtonomnih pokrajin". Ta določba bo sedaj morala biti zajeta tudi v dopolnilu slovenske ustave, pravi Devetak.

NEUGODNA OCENA

9. novembra je predsednik slovenskega izvršnega sveta Stane Kavčič imel pogovor s ljubljanskimi dopisniki jugoslovanskih listov, RTV in Tanjuga, v katerem je neugodno ocenil pot, ki jo ubira gospodarska politika Jugoslavije v zadnjih nekaj letih. Posebno je opozoril na to, da v tujini najemajo velike kredite, ter na plačilni primanjkljaj, ki je letos dosegel 500 milijonov dolarjev. "Vprašanje pa je, kje bomo trčili na mejo, ko se bomo ustavili, oziroma mejo, ko se nam lahko zgodi, da se bomo prisiljeni kljub vsemu priseganju vrniti k drastičnim administrativnim ukrepom," je rekel Kavčič. Pohvalil je delovanje novoustanovljenih medrepubliških komitejev, ker se je njihovo delo "nekoliko osvobodilo mistifikacije, ker se pogovori osredotočajo na konkretne interese." Znano pa je, je dodal Kavčič, da je najtežje "graditi mostove, kadar nihče noče povedati, kje je brezno". Dosedanje razprave v komitejih so pokazale, da se uveljavlja spoznanje, kako nujno je treba poiskati izhoda, "nihče pa noče poseči po možnosti ultimata ali veta, če za to nima osebnih razlogov. Pri tem je zelo pomembno, da nikomur ne pride na misel, da bi tistega, ki izreče veto, razglasil za 'separatista' ali kaj podobnega," je rekel Kavčič. V zvezi s skupščinskim sistemom, je Kavčič menil, da mora priti do sprememb in da sta dve izbiri - enodomni sistem oziroma samo zbor narodov ali dvodomni sistem, v katerem bi bil poleg zbora narodov tudi zbor delegatov z vseh torišč življenja. "Prva možnost je sprejemljivejša, pa tudi bolj radikalna, zato pa ni gotovo, ali je sprejemljiva za vse," pravi Kavčič.

V TEMIŠVARU na jugoslovansko-rumunski meji sta se sestala Tito in Ceausescu in potrdila potrebo po spoštovanju načel neodvisnosti in nevmešavanja.

Ob robu

Če se je kdaj izkazalo, da ni v politiki ničesar stalnega razen interesov, se je pokazalo v Nixonovem govoru, ki ga je imel na večerji v Washingtonu za Tita in Jovanko. Mislim, da je nujno, da slovenska in jugoslovanska emigracija ve, kaj je Nixon ob tej priliki rekel, kajti ponavljati v emigraciji staro lajno ne glede na te stvari, je enakovredno pogumu kapitana, ki je stal na komandnem mostu svoje preluknjane ladje, salutiral in se z njo vred potopil. Zelo dosledno in načelno - toda njegova žrtev je bila docela brez haska. A mi imamo opraviti z brezobzirnim nasprotnikom.

Tole je rekel Nixon med drugim: "Kakor sem predsedniku Titu že omenil, se nocoj v mislih vračam k spominom na čase, ko so na stolu, kjer sedi on, sedeli drugi veliki svetovni voditelji, bodisi Winston Churchill, Charles de Gaulle, Adenauer, Nehru ali Sukarno..."

"...lahko zatrdim, da noben svetovni voditelj, ki je bil s častmi sprejet v tej dvorani, ni osebno srečal ter kot šef države in vlade spoznal več svetovnih voditeljev kot jugoslovanski predsednik Tito. Kdor je torej tako srečen, da mu je dana priložnost za pogovor z njim, se pogovarja s človekom, ki je o svetovnih razmerah toliko, če ne še bolj poučen kot katerikoli voditelj na svetu. To nam veliko pove in ne samo o takem človeku, temveč tudi o njegovi državi.

"Jugoslavija je tako velika kot naša zvezna država Wyoming. Šteje 20 milijonov ljudi, pripadnikov različnih narodov. Pod vodstvom predsednika Tita zastopa politiko, ki se navadno imenuje 'politika neuvrščanja', a ki bi ji jaz preprosto rekel, politika, ki si prizadeva imeti dobre stike z vsemi državami ne glede na njihovo filozofijo, zemljepisno lego in vsebino. Zato našega cenjenega gosta po vsem svetu sprejemajo s častmi in spoštovanjem.

"Dokazal je, da je mogoče imeti dobre stike z državami, ki se sicer same med seboj ne razumejo najbolje. Zato je predsednik Tito osebnost, ki ji ni primere v današnjem svetu. Zgodovina se ga bo spominjala ne samo kot voditelja v vojni, temveč še bolj kot voditelja v miru, kot človeka, ki se trudi za stvar miru, za kar se trudimo tudi mi. Zato so bili pogovori, ki sem jih imel z njim pred letom dni, izredno koristni in konstruktivni.

"Vem, da se mi boste vsi v tej dvorani, tudi tisti naši gostje, ki ste po rodu iz Jugoslavije, tako kakor milijoni Američanov, pridružili v zdravici, ki jo izrekam ne samo človeku, predsedniku Titu, voditelju miru, temveč državi, z neustrašnim ljudstvom, državi, s katero imamo prijateljske stike, kar nam je v veliko zadovoljstvo, ter prihodnosti te države in vseh držav na svetu, ki so ji podobne. Morda so te države po ozemlju in številu prebivalstva majhne, vendar so ponosne, cenijo svojo neodvisnost in imajo vso pravico do neodvisnosti. Mi to spoštujemo.

"Nazdravljam človeku, ki brani pravico vsake države na svetu, da si izbira svojo lastno pot, da ima svojo lastno politiko, človeku, ki se bojuje za neodvisnost in mir v svetu, predsedniku Titu."

IVAN STANIČ

Potujete v Rim — Italijo?

Ne pozabite na slovenska hotela!

HOTEL "DANIELA,"

00185 ROMA - Via L. Luzzatti, 31 - Tel. 750.587 - 771.051



HOTEL "BLED,"

00185 ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme, 40 - Tel. 777.102

Oba hotela sta med seboj povezana z vrtnim prehodom. Nahajata se v središču mesta, obdana z zelenjem, lastnim vrtom in parkirnim prostorom. Razpolagata s 70 sobami in 130 posteljami. Vse sobe so opremljene s privatno kopalnico in telefonom. Dve tretjini osebja je slovenskega. V restavraciji s 100 sedeži je na voljo italijanska kuhinja. Ako potujete z avtomobilom, preidite z avtoceste na Tiburtino. Od železniške postaje imate do hotelov direktno zvezo z avtobusoma štev. 3 in 9.

Dobrodošli!

VINKO LEVSTIK - lastnik

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.50	Francija:	15.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	50.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Južna Amerika: Simon Rajer, 'Emona', Tucuman 1561 7.p. Dto.49, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa (razen Italije): Naročnina plačljiva z mednarodno poštno nakaznico po navodilu uprave.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan